

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Valerii Andreae Desselii Erotemata Ivris Canonici

Andreas, Valerius

Francofurti & Lipsiae, 1720

Titulorum Libri Primi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63277)

CANONIC

Per

EROTEMATA

DIGESTI ET ENUCLEATI

LIB. I. TIT. I.

De Summa Trinitate & Fide
Catholica.

1. *Cur ab hoc Tit. hanc suam compilationem orditur Pontifex?*

Tum quia omnis operis boni ex
um a DEO Opt. Max. uno & tri
capiendum est; tum quia fides est prin
jus, jus scil. divinum, ac fundamen
totius Reipubl. Christianæ, unde ma
primum in jure Pontificio loco obti

2. *Quid est summa Trinitas?*

Est collectio trium unitatum,
trium unitas, quia Pater & Filius &
ritus Sanctus sunt trinitas & unitas.
enim & unum sunt propter majes
communionem; & tres propter pro
tatem personarum. Tres sunt, in

*Isid. lib. 5. Tertull. non statu, sed gradu; non
Orig. stantia, sed forma; non potestate, sed
cie. In hac Trinitate non essentia*

De Constitutionibus.

7

tiam, sed persona genuit personam. Verum hæc & similia interioris atque arcanioris Philosophiæ ac Theologiæ sunt, quæ ultra non libet attingere.

De Constitutionibus.

TIT. II.

Constitutio, Rescriptum & Consuetudo sunt generaliora quædam Juris Pontificii principia, ad omnes Juris partes pertinentia, quorum propterea tribus prioribus Titulis explicatur vis & natura.

1. *Constitutio quid?*

Constitutio, generaliter accepto vocabulo, est qualibet pars Juris Pontificii scripti, sive a summo Pont. sive ab aliis inferioribus, qui tamen potestatem habeant condendi Juris, sit profectum; Specialiter vero & proprie est ea pars Juris scripti, cujus auctor est S. Pont. vel in jure Civili Princeps.

1.5. 6. 8. §
c.1. hoc tit.

2. *Quotuplex est Constitutio?*

1. Alia est Civilis, alia Ecclesiastica. Civilis est, quam Princeps, aut qui est loco Principis, constituit. Cujus generis Constitutiones corpori Juris Canonici aut etiam aliis summorum Pont. Constitutionibus insertæ legis ac juris obtinent auctoritatem.

II. Constitutiones Ecclesiasticae vel
Generales, quæ ad omnes Christianos
stant; vel Particulares, quæ certa tantum
loca respiciunt; vel Personales, quæ per
sonam & causam non egrediuntur, cu-
modi sunt Privilegia & Rescripta, per
singulares concernentia.

3. *Quæ Constitutio dicitur esse de corpore
Iuris, vel in corpore Iuris
clausa?*

Quæ ipsius Imp. jussu in corpus Juris
Molin. ad relata, & ut ita dicam, incorporata,
consuetud. si nova illa & satis vulgata Constitutio
Paris. Imperici I. Imper. quæ dicitur. *Aurb. ff.*
Rub. 1, n. Cod. Nefilius pro patre &c. Secus si
50. in pr. jus privati industria tantum hoc accipitur.
Sic & Constitutiones Principum in
corpus Juris Canonici relatae vim
etiam obligandi illo jure, & dicuntur
nizatae.

4. *Quot & quæ sunt species Constitutio-
Ecclesiasticae?*

Septem: Canon, Decretalis Episcopi
Decretum, Dogma, Mandatum, In-
stitutum, Sanctio. Nam hæc omnia Con-
stitutionum nomine censentur.

5. *Quid est Canon?*

Canonis appellatione, largè
voce, venit quælibet Constitutio

De Constitutionibus.

9

fistica. Strictè vero & propriè *Canon* est *Abbas* &
Constitutio Conciliaris, quæ scilicet in *alii in c. 1.*
Concilio aliquo generali, provinciali, vel *b. t.*
etiam Episcopali promulgatur.

6. *Quid Decretalis Epistola?*

Decretalis Epistola propriè est Consti-
tutio, quam S. Pont. edit cum consilio
Cardinalium, vel etiam absque eo, ad ali-
cujus constitutionem. Cujusmodi De-
cretales Epistolæ ac speciales constitutiones
jus constituunt generale: nec est necesse,
ut Codici Canonum adscriptæ sint, vel cor-
pore juris Canonici clausæ, quia per se vim *c. 1. circa*
obligandi habent. *princ. dist.*

7. *Quid Decretum?*

19. Zæf. bic

n. 10.

Est Constitutio, quam ad nullius con-
solationem ex consilio Cardinalium Pon-
tifex edit.

8. *Quid Dogma, Mandatum, Interdi-
ctum, Sanctio?*

Dogma est Constitutio Ecclesiastica ad
fidem Christianam pertinens.

Mandatum disciplinam Ecclesiasticam
respicit.

Interdictum ad correctionem præsen-
tium & imminentium malorum ordina-
tur.

Sanctio pœnam continet ad cautelam
futurorum.

A 5

9. *Penes*

Can. Cun-
 & IX. q. 3.

Felin. hic
 ad rub. n.

2. c. 2. De
 major. &

obed. Zæf.
 hic n. 30.

& 31.

9. *Penes quos est potestas faciendæ
 Constitutionis seu condendæ
 Legis?*

Imprimis Summus Pont. eam habet potestatem: Quia quemadmodum Imperator vel Princeps laicus summam habet in rebus civilibus potestatem, ita & Pont. in rebus Ecclesiasticis. Item Legati Pontificis, Episcopi, prælati & Capitula, Collegia Ecclesiastica, Universitates, Concilia generalia, de modo in iis decreta & definita a Pont. sunt confirmata; ut & provincialia atque Episcopalia.

(Hanc potestatem Pontifici non cedimus.)

10. *Interesne, Constitutiones editæ a
 S. P. an ab aliis Prælatibus inferioribus?*

Interes fane, quia Pontificum Constitutiones, Canonumque statuta omnes Christiani debeant reverentiam, atque omnibus, quicquid ille statuit, quicquid ordinat, perpetuo & inviolabiliter servandum. Prælatorum vero inferiorum legibus tantum obligantur ei subiecti, quia inferioribus minime non debent illis obedientiam. Neque etiam inferiores Pontifici ullum statum

Can.
 Enimvero
 dist. 29.

tum facere suis subditis possunt, quod cum *Can. Con-*
stitutiones
Canonibus decretis Pontificum pugnet.

(Isthanc Pontificis auctoritatem & statuendi *dist. 10.*
atque ordinandi potestatem non agnoscimus.)

11. *An ergo legibus Pontificis obligantur
indistincte omnes?*

Quoad spiritualia quidem obligantur
omnes, exceptis infidelibus, qui scilicet
baptizati non sunt; neque enim iudicat
Pontifex de iis, qui foris sunt. Quoad
temporalia vero illi tantum obligantur,
qui degunt in provinciis Pontifici tempo-
raliter subiectis.

12. *Quae sunt requisita ad hoc, ut Lex vel
Constitutio obliget?*

Requiritur I. Ut sit iusta, ius scilicet ver-
setur circa materiam honestam, respiciat
bonum commune, servetque iura commu-
nitati debita, atque onera aequaliter distri-
buat. II. Ut sit stabilis & perpetua. III.
Ut promulgata, nec sit probabiliter ignora-
ta. Probabilis enim ignorantia excusat
a poena lege comprehensa.

13. *Vis obligandi, quam leges habent, quo-
usque se extendit?*

Non quidem ad res praeteritas, ante
legem vel Constitutionem gestas, vel ad
pendentes, sed ad res futuras: quia quo-
ties novum quid statuetur, ita solet futu-
ris

ris

c. 2. Cult. ris formam imponere (inquit Pont.)

h. 1. dispendiis præterita non commodent,

I. Barba- detrimentum aliquod ante prohibitionem

rius D. De incurant illi, qui eam justè ignoraverunt

off. Præf. Nisi nominatim de præteritis caveant

Ec. 2. inf. Hac ratione error quoad præterita

De temp. tur facere jus: † nec ullam rei damna-

ord. can. nem esse ante legem, sed ex lege.

Dixit

Sara 14. *Dicitum antea, potestatem cond-*

XXXII. *legis seu Constitutionis esse quoque*

q. 4. *Concilia: velim mihi explicare, qua-*

arg. l. lu- *cilia sint Generalia, qua Provincialia*

bemus 29. *Episcopalia?*

in fin. C. *Concilia Generalia sunt, ad quæ v-*

de testam. *tur & quibus interfunt Episcopi om-*

nisi impediuntur; (neque enim n-

est, ut omnes personaliter compare-

unde & Oecumenica, id est, totius

Christiani, & Universalia ex parte con-

B. llar. 1. *catorum, appellantur. Debent ea-*

cont. De *vocari, celebrari, confirmari summi-*

Concil. n. *auctoritate, quoties illi visum fuerit,*

15. *non tam Concilia censenda erunt*

concilia, jura & improbata convent-

iisque ipsemet Pont. præsidere solet

ejus Legatus ad id specialiter deputatus

(Convocatio & confirmatio conciliorum

rectè Pontifici attribuitur: sed competit

qui summam in Rep. habet potestatem.)

De Constitutionibus. 13

Provincialia sunt, quæ auctoritate Archiepiscopi seu Metropolitanæ cum suis suffraganeis Episcopis, Abbatibus aliisque Clericis ejusdem regni, nationis aut provincie celebrantur; olim quidem bis singulis annis, postmodum semel duntaxat, hodie verò ex decreto Concilii Trid. quolibet saltem triennio.

Episcopalia sunt, quæ ab Episcopis, aut Sede vacante a Capitulo Metropolitanæ cum diocesis suæ Clericis & Abbatibus celebrari quotannis debent.

De Rescriptis.

TIT. III.

Constitutiones, de quibus dictum est, sunt generales, quæ scilicet omnes tangunt, & obligant: sequitur de personalibus, id est, Rescriptis, quæ eos tantum obligant, ad quos diriguntur.

I. *Quid igitur est Rescriptum?*

Rescriptum est concessio Principis per litteras authenticas legitimè facta. *ad Constit. reg.*
* Vel Rescriptum est summi Pont. epistola subditis suis vel ad lites prosequendas seu finiendas (quo tendit etiam interpretatio obscuritatis) vel ad beneficium consequendum concessa. Rescribit autem summus Pontif. aut Princeps aut preces *ius 13. h. s.*
sive

Can. Fri- five libellos supplicantium, quæ hoc
gentis 27. dicuntur *Petitoria*, sive *Petitoria insin-*
XVI. q. 7. tiones, & *Oblationes petitoria.*

Et can.

Certum 7.

De con-
sec. dist.

2. *Quotuplicia sunt Rescripta?*

Sunt triplicis generis, vel enim conce-
 tur aliquid rescripto contra jus commune
 vel præter jus commune, vel secundum
 jus commune. *Contra jus commune*
 ut cum aliquis solvitur lege vel cano-
 veluti quod collegium aliquod si imperator
 non nisi coram certo iudice respondeat

C. Volen-
tes 1. de
priv. in 6.

gatur. * Verum hujusmodi rescripta
 culiariter appellantur privilegia, seu
 pensationes, de quibus hic non agitur.

Præter jus commune, ut cum Pontifex
 pto suo mandat Ecclesiæ alicujus Prælati
 quatenus Sempronio v. g. provideat
 beneficio Ecclesiastico primum vocatur

c. Literis

39. Et 40.

c. Si gra-

tiose 5. eod.

in 6. Clem.

Gratia

sub eod.

tit. c. 1. d. c.

Scisciat 9

13. Et c.

27. h. t.

* & vocantur rescripta gratiæ. † *Secundum*

dum jus commune, ut cum Pontifex

aliqua per appellationem ad se devotam

vel alias ad se pertinente rescripto suo

applicanti dat iudicem aliquem. † vel etiam

de jure obscuro consulentibus rescripta

quæ vulgo vocantur rescripta ad iustitiam

vel iustitiæ, quia tendunt ad iustitiam

ministrandam. Duo hæc posteriora

genera sunt hujus loci.

3. Qui possunt concedere Rescripta?

Generaliter accepta voce Rescripti, quilibet in dignitate constitutus, qui aelegare potest etiam per rescriptum recte mandat: alias in spiritualibus solus Pont. & in temporalibus Imperator vel Princeps supremus per rescripta aliquid mandant vel indulgent.

(Itidem non recte potestas in spiritualibus & Ecclesiasticis per Rescripta mandandi vel indulgendi Pontifici adscribitur, & Imperatori denegetur.)

4. Quae causa vitiant Rescripta?

Vitari Rescripta contingit I. Ex parte c. Ad auformae; ut si congruus non sit sermo; dientiam sed peccatum in constructione: quam. II. b. t. vis unius aut alterius litterae omisio non noceat, modo alias sensus perfectus haberi possit. Peccatur quoque in forma, si desit locus, annus vel dies concessionis, item nomen vel subscriptio Pontificis vel Imper. Rescriptum concedentium.

c. Ex parte II. inf. De fide instr.

l. 3. & 4. C. de divers. rest.

II. Ex parte materiae subjectae, si Rescriptum rem absurdam & iniquam contineat; veluti si eo jungatur iudici ut nullas exceptiones adversarii admittat; vel

c. Ex part. vel sic concedatur impetranti, ut iudicet
13. in f. de sibi amicum, sed colligatori suspectum et
off. jud. gere, ejusque solius arbitrio negotia omnia
deleg. c. committere possit.

Ad hac
10. b. t.

III. Ex parte causæ efficientis vitiat Rescriptum
 scriptum fraus, malitia, ac dolus ipsorum
 impetrantium, itemque abusus rescripto-
 rum. Hinc vitiosum redditur Rescriptum
c. E lite- si vel per obreptionem, id est, falsi suggestio-
ris 20. b. t. nem, vel per subreptionem, aliud veri-
 pressionem, fuerit impetratum.

5. *Quid si malitiosè, seu dato studio,*
falsum exprimendo, aut verum sup-
primendo elicatum sit?

Tunc mendax seu subdolos prece-
 penitus carebit impetratis omnique co-
 modo literarum. Dico, malitiosè; quod
 scilicet non ignorabat prelator, qui
 rem, ut erat, ex fide narrasset, se passum
 fuisse repulsam. Secus, si non malitiosè
 sed per errorem aut simplicitatem; quod
 ipsa narrata verosimile sit, Pontificem
 hilominus saltem in forma communi
d. c. Ex li- cessurum fuisse: tunc enim rescriptum
teris c. 3. 8. valebit. Quod si id iudici verosimile
17. 27. & videatur, declarabit rescriptum subre-
aliis b. t. ptium, & non secundum tenorem
 dem pro impetrantis voluntate, qui

ex fide non narravit, sed juxta dispositionem juris communis, proque rei veritate negotium sibi commissum terminabit. *d. c. & Literis.*

6. *Estne quoad hunc articulum differentia inter rescripta ad beneficia & ad lites?*

Est sane? quia rescripta ad beneficia seu gratiae, quando res, prout se habet, fideliter narrata non est, ipso jure sunt nulla: sed rescripta ad lites seu justitiae non sunt ipso jure nulla, verum opposita exceptione infringi debent, ut declarantur nulla; quia hujusmodi rescripta sunt ambitiosa, cum ambient honores & sectentur lucra, non item rescripta ad lites.

c. 4. De praben. in 6. Folin. in d. c. super literis & d. c. Ad audien-

An igitur ad valorem rescripti ei insertam oportebit clausulam salutarem, si preces veritate nitantur.

Id quidem jus Civile requirit, ut licet rescripta Imp. Regis, vel Principis non valeant, nisi dictam clausulam expressam tenori ipsius rescripti insertam habeant: sed non perinde jus Canonicum, quod semper intelligitur adjecta hac clausula, si preces veritate nitantur, vel si ita est; imo potest quod examen veritatis illi committatur, ad quem destinatur rescriptum, etiamsi

B nu.

l. 4. Si con- nudus tantum esse executor. Adeo
ira jus vel iudici interdicator cognitio de veritate
util. publ. tale rescriptum reputetur falsum se-
 Pont. non profectum, quippe qui in di-
 setper præsumitur, velle sequi disposi-
 nem juris communis.

8. *Quid juris, si super eodem negotio
 re ab uno eodemque peccatore vel a divo
 ad diversos iudices diversa impetrentur
 scripta?*

c. ex teno- Quod si ab uno peccatore id fiat,
re 15, b. t. trum valebit; quia fraus & dolus alicui
 trocinari non debent. Qui vero de
 obtinuit rescripta, in quorum altero
 rius non fit mentio, præsumitur id
 vexandi fecisse, ut molestiis fatigeret
 farium & sumptibus. Eadem est
 si quis duo impetret rescripta ad
 cia obtinenda in diversis locis.

c. In nostri ro vel unus vel uterque colligatorum
22. eod.

c. Super li- diversos iudices super eadem lite
teris 20. obtineant rescripta, tunc prius præ-
eod. posteriori, quia posterius habetur
 ptitium. Nisi in posteriori fiat
 prioris, quia tunc Pont. per posteri-
 telligitur revocare prius: vel post-
 sit speciale, quia speciale indistincte
 valet generali, semperque majori illi
 betur ratio, quod sub eodem genere
 dividua directum est.

c. 3. eod. c. 1.
Et c. Pasto-
ralis 14. §.
quoniam
eod.

c. Generi
De R. I.
in 6.

9. Quid si super Rescripto valido dubium oriatur?

Hujus interpretatio fieri debet juxta formam juris communis, quod Pont. semper præsumitur velle sequi: aut certe, si judex propter litigantium contradictionem non satis commode commodam possit dare interpretationem, eo casu vel per arbitros controversia erit determinanda, vel summus Pontifex aut Princeps, qui rescriptum dedit, consulendus.

d. c. Pa-
storalis.

10. A quo tempore Rescripta vim effectumque suum habere incipiunt?

c. Sane 2.
inf. De of-
fic. jud. de-

In rescriptis gratiæ tempus inspicitur, quo datum est rescriptum. Unde duobus idem beneficium persequentibus is præferendus est, non qui prior rescriptum præsentavit, sed prior literas ad beneficium impetravit. At in rescriptis justitiæ tempus illud inspici debet, quo literæ judici vel parti oblatae fuerint.

leg.

c. 12. b. t. in
6. & c.

Eum qui
De præb.

in 6.

11. Quamdiu durant Rescripta?

c. Ut debi-

Quæ beneficium continent, si tempus certum non exprimat, perpetua sunt usque ad revocationem, aut certe intra decem annos illis uti potest, qui ea obtinuit. Rescripta vero justitiæ, quæ ex jure communi dantur a S. Pont. vel Principe ad iudices obtinendos, ad iudicati executionem & alia hujusmodi, annalia sunt.

tus 59. inf.
de appell.

l. 2. C. d. di-
vers. rescr.

c. Decr. 16.
de R. l. c. in

l. 1. de De-
nunc. Ple-

rum q. 23.

B 2.

scri- b. t.

scripta a diversis sunt impetrata; † quia prior impetrans dolo vel negligentia in anni spatium rescripto suo non utatur posteriori erit locus, dummodo copiam iuris habere potuerit.

De Consuetudine.

TIT. IV.

Constitutio & Rescriptum sunt partes principæ juris Pontificii scripti; sequitur de jure non scripto, id est Consuetudine, quæ tum demum recipitur, cum fingit lex.

1. Quid est Consuetudo?

can. Consuetudo dist. 1. **C**onsuetudo est jus non scriptum, tum moribus utentium comprobatum & introductum.

2. Quotuplex est Consuetudo?

Alia est generalis, alia specialis, ut legi alicujus, vel universitatis. Item Canonica, alia Civilis; & utraque vel præter legem, vel secundum legem.

3. Quam vim obligandi habet Consuetudo?

Habet eandem vim obligandi quam id est, apud quos est consuetudo, æquæ obligat ad sui observationem atque constitutionem, non tantum generalis sed et particularis, licet hæc dicatur esse facta in facto consistere: quia hoc ita accipendum est, non quasi consuetudo non est jus, sed quia consuetudines particula-

c. 2. De constit. in 6.

pene sunt infinitæ, quemadmodum facta hominum sunt infinita. Suus enim cuiusque collegio est mos & consuetudo, cujus cum præsumatur ignorantia, ideo eam allegant, incumbit probatio.

4. Qualiter probanda?

e. Ubi nu-

Per testes minimum duos fide dignos. *merus D.*

Quamquam hodie in Curiiis laicis fere vi. *de test. c.* deamus, ut consuetudo probetur non pau- *Cum esset* cioribus quam decem testibus, per turbam, *de testam.* ut loquuntur Pragmatici, auditis, id est non singulis seorsim examinatis, sed simul omnibus, uno aliquo ipsorum referente.

5. Quibus de rebus potest introduci consuetudo, & an Constitutioni Ecclesiasticæ sit contraria?

Imprimis certum est, in iis rebus, quæ juris sunt divini vel naturalis, & sic per se immutabiles, consuetudini contrariæ nunquam esse locum; sed si talis prætendatur, *c. ult. h. t.* eam corruptelam potius dicendam esse. Similiter expeditum est, in iis rebus, de quarum observatione vel omissione per leges nihil fuit statutum, consuetudinem habere *d. can.* locum, ac morem regionis cujusque & in- *consuetu-* stituta majorum sequi oportere. *Quin do & can.* & in aliis quoque, quæ jure aliquo positivo *In his reb.* per Principem aut Pont. sunt constituta, *dist. II.* & juri scripto actu subjacent, ex commu- *niori Interpp. sententia,* usum diuturnum

B 3

habe-

habere locum ac consuetudine induci posse aliquid, quod juri sic constituto sit contrarium eique deroget, fere receptum est.

Cum enim consuetudinis & legis eadem sit auctoritas, quemadmodum lex temporaria

d. c. fin. h. t. posterior tollit priorem contrariam, ita consuetudo legem priorem, dummodum talis consuetudo sit rationabilis. Et sufficit

l. fin. C. cit probabilis aliqua ratio, praesertim cum fieri possit, ut, mutatis circumstantiis
Qua sit
long. cons. rum, temporis, ac personarum, quod prius erat conveniens, postea videatur minus conveniens.

6. *Qua igitur requiruntur ad introducendam consuetudinem?*

Requiritur primo, quod sit rationabilis a recta ratione non aliena, quae neque Ecclesiae valde gravis sit, neque Ecclesiastica dissolvat disciplinam.

c. Auditis II. Quod legitimo temporis spatio
inf. d. pra- troducta sit, idque secundum receptam
script. can. scholae sententiam: ut si consuetudo contra
Diurni stitutiōni alicui Ecclesiasticae adversetur
dist. XI. tum XL annorum spatio opus sit, quia
Abbas & gulariter jure Ecclesiastico non nisi XL
alii in d. c. nis praescribitur. Si vero consuetudo
fin. h. t. troducatur super rebus seu negotiis
Menoch. dum constitutione aliqua decisus, & sic non
de Arbit. contra, sed praeter jus Ecclesiae scriptum
l. 2. casu tunc sufficiat tempus decem annorum.

18. & 83.

III. Qu

III. Quod actus aliqui interveniant consuetudinarii, quorum, ut & temporis definitionem, plerique arbitrio relinquunt iudicis.

IV. Quod certa scientia populi vel Principis superiorem non recognoscentis, ejusque consensu saltem tacito, introducta sit. Hæc enim est causa efficiens consuetudinis, veluti expressa voluntas ejus, qui legem condere potest, facit legem.

De Postulatione.

TIT. V.

Jus Pontificium, sive scriptum, sive non scriptum, versatur vel circa personas Ecclesiasticas, vel circa res Ecclesiæ, vel circa actiones criminales. Personarum Ecclesiasticarum quædam sunt in Ecclesiastica dignitate, ut Prælati ac Rectores Ecclesiarum & Monasteriorum, qui ad dignitates illas promoventur Postulatione, Electione & Translatione.

I. Quid est Postulatio?

Est concurs & supplex Capituli vel collegii apud Superiorem petitio de certa persona ad dignitatem Ecclesiasticam admittenda, quæ alias propter defectum aliquem

c. 4. §. ceteri h. t.

B 4

quem

quem ad regendam & administrandam Ecclesiam eligi & adsumi non potest.

2. *Qui postulare vel postulari possunt, & coram quo?*

e. Dilecti Jus postulandi habet, qui & eligendi
inf. de alias censetur interdicta postulatio,
elect. c. debent postulantes esse unanimes, id
Scriptum vel ad unum omnes, vel saltem pro maiori
40. in fine ri & saniori parte. Persona verò postulandi
Ec. in Ge- landi debet esse talis, quæ rectâ viâ
nesi 55. inf. non possit. Nam qui eligi potest, postulandus
eod. c. 1. landus non est: adeo, ut si Collegium
b. t. cat, *Postulando eligimus*, nihil agat, autem
 postulatio coram eo, qui aliam ex jure vel privilegio
 electionem alii collegii confirmat. Et simul atque superior
c. 3. inf. de postulationem approbaverit, mox
elect. stulatus plenum electionis confirmatum
 factum adsequitur, ita ut non sit opus
 va electione aut confirmatione.

3. *Quibus modis quis sit minus idoneus ut non eligi, sed postulari debeat?*

Tribus potissimum modis. I. Si
 licto seu crimine aliquo aspersus: verum de tali hîc non agimus, quin imo qui
 minosum vel eligit vel postulat, cum

periore simul admittente punitur, ac po- *d. c. Scri-*
 testate privatur; eligentes quidem ipso *ptam inf.*
 jure, postulantes vero eatenus saltem a *de elect. &*
 Superiore privari possint: quia gravius *c. 2. hoc*
 peccant, qui eligendo jus tribuunt ipsi *tit.*
 electo, quam qui postulando ac vota sua
 conferendo a Superiore tantum petunt, ut
 hic vel ille præficiatur. *c. fit. inf.*

II. Impedit electionem defectus vel *de trans-*
 corporis, vel qualitatis, ut quia quis tur- *lat. Episc.*
 pem in oculo maculam habet, quia biga- *c. pen. hoc*
 mus est, vel non justæ ætatis. Eoque casu, *tit.*
 ne bonum commune impediatur, postula-
 tionis locus erit.

III. Non solum defectus, sed & qua- *c. Cum in*
 litas etiam positiva, quamvis bona, im- *cunctis 7.*
 pedimento est electioni; veluti Episcopus *c. Inno-*
 unius Ecclesiæ propter conjugium spiri- *tuit 20. &*
 tuale, quod intelligitur contraxisse sine *multis a-*
 consensu Superioris sui, id est S. Pontificis *liis inf. de*
 auctoritate, alio migrare non potest. *elect. c. 4.*

(Electi aut Postulati Archiepiscopi, Episcopi aut *& ult. h.*
 Prælati, Augustanæ Confessioni addicti, à sacra *t. c. Inter.*
 Cæsarea Majestate, postquam intra annum Electio- *inf. de*
 nis aut Postulationis suæ fidem fecerint, & jura- *translat.*
 menta, regalibus suæ feudis, præstiterint, inve- *episc. dict.*
 stiuntur: a Pontificis vero auctoritate nullo mo- *Inter &*
 do dependent. Instrum. Pac. Osnabrug. Num. *v. 6.)*
cult. h. t.

De Electione & Electi potestate.

TIT. VI.

Alterum modum providendi Ecclesiæ dignitati Ecclesiasticæ dixi esse Electionem, de qua nunc sequitur.

1. *Quid est Electio?*

Electio est personæ alicujus idoneæ Prælaturam vel dignitatem Ecclesiasticam canonicè facta vocatio. Dico, Prælaturam vel dignitatem, quia electio non habet locum in simplicibus beneficiis, sed collatio. Denotat autem hic Electio actum illum specialem, quo collegium aliquod, collatis in unum suffragiis, vacanti studet prospicere, evocando quem e gremio suo, qui sic caput collegii constituitur; & vel ideo acceptior est collegio eidem suo collegio existere se quam aliquis extraneus, qui sæpe ignominiosè Clero obtruditur: ut merito dignitas potius provideatur per Electionem, quam per collationem.

2. *Quotuplex est Electio, sive quomodo fit?*

Tribus; vel per *Inspirationem* quasi divinam, quando uno omnium conspirat

te consensu, nemine contradicente, unus aliquis eligitur, perinde ac si Deus ipse id ita fieri debere inspirasset; quod nunc raro contingit: vel per *Compromissum*, c. *Causana* quando collegium aliquod in unum aut 8. c. *Cum* plures fide dignos, ejusdem vel alterius collegii vices suas ita confert ac committit, ut in eum, quem illi elegerint, cogantur omnes consentire: vel per *Scrutinium*, quando singulorum de collegio seorsim suffragiis declarant, quem sibi velint vacantis sedis Prælatum; qui modus est omnium frequentissimus.

3. *Quanam sunt requisita ad formam
hujus postremi modi sive
Scrutini?*

Illud imprimis, ut omnes, qui sunt de collegio & jus suffragii habent, evocentur, si tamen commode haberi possint. I. Ut duo vel tres adsumantur, qui seorsim & ex fide singulorum vota excipiant, & scripto excipiant. II. Ut suffragiorum collationem inter se faciant. Neque enim illud habet vim electionis, quod singuli secreto statuunt, sed quod publico scrutinio ex communibus & collatis votis statuitur. III. Ut si non omnes saltem major & sanior pars consentiant: Idque

con.

fra vestra conjunctim, ut non sufficiat a maiore
eod. te factam esse electionem, nisi eadem
 & sanior.

4. *Quae dicitur major & sa-
 nior pars?*

Major pars est, ubi est major eligenti
 numerus, qui & majorem Capituli par
 constituat, & in quo contineatur ipse
 eligitur. Sanior pars spectatur ex eli
 tium auctoritate ac zelo. Auctoritas
 sistit in ætate, dignitatibus & major
 ordinibus eligentium. Zelus vero
 colligitur, quod elegerint bono zel
 ti ac semotis affectibus, non con
 guineos aut affines, sed pro m
 electi.

5. *Ad Electionem qui evocandi?*

e. 18. 28. 35. Vocandi omnes, qui de collegio
& alius h. & qui sunt, & qui eligere possunt,
t. c. si quis absens, adeo ut vel uno praterito aut
justo 46. to, electio, nisi ille eam ratam habet
c. Absens luerit, possit infirmari. Absens au
eod. in 6. quia aliquo casu ad electionem acc
 fuerit impeditus, votum suum uni de
 pitulo, vel pluribus in solidum, non ex
 extraneo, demandare potest. Et ex plu
 bus sic constitutis præferri is debet,

prior fuerit, vel si nullus prior appareat, quem Capitulum elegerit.

6. Qui igitur eligere possunt?

Omnes, qui sunt de collegio, cui Præ-
 latus, quæritur, integræ famæ & opinionis, 2. Scri-
 vel qui ex conventionem aut præscriptionem ^{pium 40.}
 jus eligendi sibi acquisiverunt, vel saltem ^{b. t. & c. 8.}
 in ejus quasi possessione sunt: nisi nomi- ^{inf. de}
 natim prohibeantur, ut majori excommu- ^{causa poss.}
 nicatione ligati, ut suspensi ab Ordine in- ^{c. 8. vers.}
 terdicti aut irregulares; ut laici, sive so- ^{quia nobis}
 li, sive una cum Canonicis, utpote in quos ^{sup. d. con-}
 nec conventionem nec consuetudinem jus eli- ^{suæ. & c.}
 gendi cadere potest. Legimus tamen, 16. in fin.
 olim non solum Clericos, sed etiam popu- ^{hoc. t. c.}
 lum suffragia dedisse, licet incerto sæpe ^{56. qu. tit.}
 clamore, Principemque aliquando ad com- ^{41. eod.}
 pescendum populum partes hic suas ha- ^{can. Epi-}
 buisse: verum utrumque postea immuta- ^{scop9 dist.}
 tum fuit. Nisi quod in quibusdam Regnis ^{24. can.}
 ac Provinciis penes Principem sit jus no- ^{Nulla dist.}
 minationis, per quam & ad Episcopatum & ^{26. can. A-}
 ad primarias quasdam dignitates præsentia- ^{drian. dist.}
 re solet personam idoneam a Pontifice ^{63. can. non}
 confirmandam. Item eligere prohiben- ^{est & can.}
 tur jus suffragii nondum habentes, ut qui ^{Ludovicus}
 nec dum sunt Subdiaconi, vel non promo- ^{ad dist.}
 ti ultra annum ad Ordinem sacrum, be- ^{Clem. Ut is}
 neficio, quod obtinent, annexum: nec ^{de atate &}
 in

qual. ord. in Monasteriis nondum profesfi Religio-
e. 32. in fine nem, neque laici etiam profesfi.
b. 1. in 6. C.

7. h. t.

7. *Qui eligendi?*

Eligendi sunt ad dignitatem Ecclesiam idonei moribus, doctrina, aetate legitimo matrimonio nati, nec crimine aliquo aspersi, non suspensi &c. Eadem S. Pontifex a Collegio Cardinalium (in cuius tamen electione quaedam specialia, ut quod absentes non sint eligendi, sed tantum expectandi ad octidies, quodque hic non teneat electio quæ consensu duarum partium facta aliaque) Episcopus a Capitulo, nisi nominet & adsumat S. Pontifex, ut *prab. in 6.* sic in Italia: Abbas a religiosis sui Monasterii.

Sess. 26. can. 8. de Sac. Ord.

8. *Quid si scienter aliquis inidoneus aut indignus electus fuerit?*

Tunc qui talem elegerunt, per triennium suspenduntur a beneficiis suis Ecclesiam, in superque amissa pro ea vice eligendi potestate, devolvitur ea ad alios eundem Capituli vel collegii etiam numerum pauciores; vel si omnes peccaverint & indignum elegerint ad Superiorem. Quemadmodum & eo casu ad Superiorem

fit devolutio, quando Electores per tres menses continuos negligunt providere Ecclesie viduatae de Prælato. — Quinimo si & ipse Superior fuerit negligens, ab eo quoque fit devolutio, donec deveniatur ad S. Pontificem, a quo non est locus devolutioni, cum superiorem non habeat.

9. Quid est Confirmatio?

Est juris per electionem quaesiti a Superiore facta corroborativa declaratio, per quam contrahitur inter Episcopum seu Prælatum & Ecclesiam matrimonium spirituale perfectum, licet nec dum per consecrationem consummatum.

10. Intra quod tempus petenda Confirmatio, & quod jus tribuit electo?

Intra tres menses post consensum præstitum electioni, si nullum justum obstet impedimentum; idque cum causæ cognitione, & examine ad amussim faciendo in vitam & mores, reliquasque qualitates electi, vocatis ad hoc iis, quorum interesse potest, factaque omnibus potestate contradicendi & electionem impugnandi.

Tribuit vero confirmatio electo jus quasi plenum administrandi & exercendi ea, quæ sunt jurisdictionis, non quæ sunt ordinis.

Nam

constantiae, aut ambitionis, aut avaritiae.
 Deinde inter Episcopum & Ecclesiam
 initum est spirituale quoddam matri-
 monium (id quod & gestamen annuli
 indigitat) quod nemo solvere potest nisi
 S. Pont. quemadmodum & solus ma-
 trimonium corporale dissolvit. Quod
 verum est, licet Episcopus nec dum sit
 consecratus, sed electus & confirmatus
 tantum, quia sic matrimonium spirituale *c. ult. b. t. c.*
 ratificatur. Secus, si tantum electus. *6. in f. de*
 (Pontificis autoritas apud nos non est ulla.) *renunciat.*

3. Quid si sponte seu proprio sensu Eccle-
 siam suam deserat?

Tunc amittet utramque, & propri-
 am, quam arroganter sprevit ac deseru- *d. c. 3. in fi-*
 it, & alienam, quam contra jus & per *ne hoc t.*
 avaritiam ambivit. Nec absimili ratio-
 ne simile in Clericis inferioribus statu-
 tum est, ut nec illi, sive venia saltem *can. Non*
 sui Prælati, alio migrare possint; & in *oportet &*
 Monachis, ne eis monasterium, in quo *can. Siquis*
 professi sunt, liceat deserere, & ad alia *VII. q. 1.*
 transmigrare. *Nov. 3.*
Nov. 5.
& 13.

De auctoritate & usu pallii.

TIT. VIII.

Eorum, qui per postulationem aut ele-
 ctio-

tionem praeferuntur Ecclesiis, nisi
 ter Papam, soli Patriarchae & An-
 ticipi (& interdum ex privilegio
 vel consuetudine etiam Episcopi)
 habent gestandi insigne suae dig-
 nitatis, quod vocatur Pallium.

*c. 15. in pr.
 in f. De
 praesumpt.*

1. *Quid est Pallium?*

*c. 4. in fin.
 sup. De
 elect.* Est ornamentum de corpore Be-
 sumptum, Pontificalis officii
 tudinem conferens. Ideo vero
 sumi de corpore B. Petri, vel quia
 Altare D. Petro dedicatum bene-
 & consecratur, vel quia a Roma-
 nica Ecclesia proficiscitur.

2. *Conferre solus Pontifex hoc Pallium?*

*c. antiqua
 De Privil.* Etiam Patriarchae, puta Const-
 antinopolitanus, Alexandrinus, Antioch-
 enus & Hierosolymitanus illud conferunt
 archiepiscopis, qui eis subsunt; non
 tamen citra Pont. Romani auctori-
 tatem a quo solo & ipsi Pallium hoc
 accipiunt.

3. *Quando & quo loco licet uti Pallio?*

*c. 4. b. t. in
 c. ult. eod.* Summus Pontifex, semper & in
 Missarum solemnibus eo uti potest
 plenissima potestate, qua fungitur
 in universam Ecclesiam; reliqui vero
 in locis ubi sunt.

missiles non nisi in certis diebus solemnibus, & in qualibet suæ provincie Ecclesia. Eoque nec dum impetrato exercere, quæ sunt ordinis sui, nequeunt, veluti Concilium cogere, Chrisma conficere, Ordines conferre. In hoc enim consistit *c. Quod sic plenitudo potestatis officii Episcopalis, ut 28. sup. quam per consecrationem acquirit Episcopus, per traditionem vero Pallii Archiepiscopus.*

Licetne alteri communicare Pallium?

Non licet, quia conceditur personæ, *l. 2. hoc tit.* quamvis ratione Ecclesie nec personam Archiepiscopi egredi potest; ne quidem *c. 4. in fine* si ad alteram Ecclesiam transferatur, sed *sup. de pot. alius expectare debet, & cum hoc pot. Prælat. d. c. 2.*

(Archiepiscopi & Episcopi Augustanae confessionis vi pacis religiose & pacificationis Osna-brugensis, pallium a Pontifice Romano petere non tenentur. *d. art. 5. §. 5. & 6.*

De Renunciatione.

TIT. IX.

& xpositis modis, quibus acquiruntur dignitates Ecclesiasticæ; sequitur de Renunciatione, qui est modus abdicandæ hujusmodi dignitatis, & communis

munis est cum aliis beneficiis Ecclesiasticis.

1. *Contingitne aliis modis amitti & vanae dignitates Ecclesiasticas, quam per renunciationem?*

Contingit sane; ut Primo per mortem naturalem, quæ omnia beneficia amittit.

II. Per mortem civilem, ut si quis in exilium nachus fiat, id est, emissionem in

c. 3. b. t. Religione approbata faciat. III. Per promotionem, id est, adeptionem in

ficam alterius beneficii, quod cum

ori sit incompatible. Sic electus

scopus mox a die confirmationis

e. Cum in tit omnia priora beneficia. IV. Per

cunctis voluntariae permutationis. V. Ob

sup. De etiam crimina amittuntur dignitates

elect. ecclesiasticæ, si non statim ipso jure,

eatenus, ut causa cognita deponatur.

Denique Renunciatione, quemadmodum

hic explicat S. Pont. qui cum prædictis

omnibus sub uno vocationis nomine

retineri videtur.

2. *Quid igitur est Renunciatio?*

Est abdicatio spontanea beneficii

ecclesiastici, vel juris sibi competenti

apud Superiorem Canonice facta.

3. *Quid requiritur ad hoc, ut valida sit renuntiatio?*

Requiritur imprimis, ut sit libera, non *c. 2. 3. & 4.* vi nec metu extorta, nec etiam falsa per- *De his, qui* suasionem ad hoc inductus renuncians, & *vi metus-* cum permissu Superioris, qui vel est *S. ve causa.* Pont. quoad renunciantes, Episcopatibus *c. Lecta* aut etiam aliis dignitatibus Episcopatu *per. hoc* inferioribus, si renunciantes fuerint *ex- tit.* empti, id est Episcoporum ordinaria jurisdictioni soluti, solique Sedi Apostolicæ immediate subjecti; vel a quibus dignitates & beneficia Ecclesiastica obtinentes *c. ult. eod.* confirmati sunt, aut instituti.

(Neque quoad renunciationem Episcopatum in nostris terris ullum jus pontifici competit.)

4. *Cur hic Superioris licentia seu consensu opus est?*

Juris quidem est ordinarii, ut in privatis quilibet res suas libere possit abdicare, verum in beneficiis Ecclesiasticis etiam minimis aliter obtinet; quia omne beneficium habet adjunctum officium & ministerium propter quod & datur: cui *c. ult. De* (utpote publico, & in quo magis spe- *rescript.* ctatur Ecclesiæ utilitas, quam privatum renunciantis commodum) Clericis se abdicare sine Superioris permissu non potest:

est: non magis quam miles sine consensu sui ducis deserere militiam, cui *adscriptus* est. Si tamen beneficium juris patronatus laici, etiam consensu patroni, saltem ex honestate, sunt qui *quirant*.

l. 2. § alii.
D. de re milit.

5. *Renunciatio huiusmodi ex quibus fieri solet?*

Non ex qualibet causa; ut si quis *te senium* alleget, qui tamen Ecclesie utilis esse posset: verum si una ex *causis* concurrat, ut conscientia alio *gravis criminis*, magna corporis *debilitas*, defectus scientiæ, malitia plebis, *Episcopum suum* nullo modo pati *in pr. eod.* graue scandalum, quod vitari debet, *regularitas*.

s. i. hoc tit.

c. Nisi 10.
in pr. eod.

6. *Si quis ergo propria auctoritate cesset an beneficium perdet?*

e. Nuper. 4.
in f. de bigam. non ordin. c. Admonet. l. b. r.

Nequaquam; quia saltem beneficium *prietas* penes eum remanet. Quamvis *iam* beneficium respectu eius, qui *privatim* resignat, intelligatur vacare, quantum in se fuit, desertorem egit: tamen *cessio* respectu Ecclesiæ, adeo est *alicuius momenti*, quin desertorem *ordinem* redigi possit, & ut suo *muneris* fungi pergat, per ultionem Canonice *impelli*.

7. Renunciatione semel admissa daturne
penitenti regressus ad idem bene-
ficium?

Non datur; quia renunciatione ex ju- c. 3. b. t.
sta causa semel admissa, manet causa, et-
iam si renunciantem ejus poeniteat. Ad-
eoque si abitum differat, cogi potest ab- c. Quidem
ire. Si tamen iterum ad idem benefici- 12. eod. 2.
um eligi eum contingat, non prohibetur eod.
redire.

8. An & S. Pontifex renunciare poterit
Pontificatui?

Potest: quod enim dicitur, renuncia-
tionem debere fieri auctoritate Superioris,
quem Pontifex non habet, intellige, ubi
est Superior.

(Pontificem subjectum esse debere Impera-
tori asserimus.)

De supplenda negligentia Prælatorum.

TIT. X.

Quod si Prælati vel alii inferiores, etiam
jus eligendi vel præsentandi habentes,
munere suo non fungantur, tunc Su-
perior vices eorum supplere debet.

1. Intra quod tempus electio, collatio, aut
præsentatio ad beneficia Ecclesiastica
fieri debet?

IN Episcopis quidem, & Coenobiarchis, c. Ne pro
seu

C 4

defectu 41. seu Prælati regularibus, id peculiare
sup. De e- ut intra tres menses eligi debeant.
lect. c. 2. & vero dignitatibus & beneficiis præfatis
c. Dilectus tempus semestre. Quod exceptione
c. 2. De patitur in patronis laicis, quibus tantum
concess. quatuor menses ad præsentandum
præb. sunt, qua de re dicitur infra ad tit.
jure patron.

2. *Quid si intra prædictum tempus Prælati
 collatoresve fuerint negligentes?*

Tunc jus eligendi, conferendi, presentandi, tanquam caducum devolvitur ad proximum superiorem: v. g. ad Archiepiscopum, si Episcopo negligente fit devolutio ad Archiepiscopum, & ab illo, si negligens quilibet fuerit, gradatim ascendendo ad Superiorem. Ipsi vero negligentes, si electionem semestri nihilominus ad electionem collationem processerint, nihil jure agere possunt, quia statuto tempore elapso non est amplius potestas conferendi. Neque est in hoc inconveniens Ecclesiæ, ut aut diu vidua sit, aut lupis exposita, aut ministris necessitate destituta.

c. 2. & seq. hoc tit.
c. pen. & ult. eod.
d. c. 41. sup. De elect.
& c. 2. h. t.

3. *Semperne devolutio fit ad Superiorem?*

Aliter & quidem peculiariter videtur constitutum in Ecclesiis Cathedralibus, in quibus jus illud non ad superiorem, sed ad

ad socios deferatur, hoc est, si Episcopus *c. 2. hoc.*
aliquando sit negligens, ut tunc Capitulum eligat vel conferat, aut vice versa.

De temporibus ordinationum, &
qualitate ordinandorum.

TIT. XI.

Quemadmodum Archiepiscopis confer-
tur Pallium, in plenitudinem Pontifi-
cialis officii, ita cæteris Episcopis ele-
ctis & confirmatis tribuit consecratio
plenum jus potestatis Episcopalis: &
Clerici, jurisdictionem non habentes,
per ordinationem divinis ministeriis
mancipantur.

1. *Quid hic intelligis appellatione Or-
dinum?*

Ordines proprie sic dictos, eos scil.
qui ritu solenni ab Episcopo confe-
runtur, & ad certum ministerium, non
quidem divini cultus, sed sacrificii refe-
runtur. Alias enim improprie sumptum
hoc nomen tam late patet, ut omnes o-
mnino fideles, qui quocunque modo do-
mini obsequiis mancipantur, compre-
hendat. Qua ratione etiam primam
Tonsuram appellare Ordinem licebit.

C 5

2. Quo-

2. *Quotuplex sunt ordines?*

Alii sunt *Majores*, qui & *Sacri*, Presbyterii, Diaconatus, Subdiaconatus; quibus Canonistæ Episcopatum *can. Pres-* jungunt, cum & Episcopi certo ritu *bye. dist. 22.* nentur, sicque novum characterem gratia recipiant: alii *Minores*, non *cri*, ut Ostiariorum, Lectorum, Exon *starum* & Acolytorum, quibus *id* Canonistæ adnumerant Psalmistas *ni* Cantores; atque ita in universum *u* nem Ordines ponunt, uti hierarchia *Ecclesiasticam* constituentem. The *vero*, quia considerant Ordines, *u* habent ad divinum sacrificium, *no* *Vide Bel-* stinguunt Episcoporum & Psalmista *lar. de Cle.* Ordines ab Ordinibus Presbyterorum *qu* *lib. I. c. II.* Lectorum, atque ita septem ordines *Or* contenti sunt, *dur*

3. *Qualiter hi ordinantur, & quod sit eorum officium?*

Ostiarii solemniter ritu per traditionem *con* clavium ad hoc ordinantur, ut templi *ann* *can. Ostia-* ram gerant, illiusque fores claudant *bus* *vii. dist. 23.* periant. *Lectores* per traditionem *rum* *c. Lector.* quid in utroque Testamento legi *tho* *ead. dist.* bat, & præsertim in nocturna olim *tho* *nifi*

gia. Exorcistis ritu quoque solemniter per traditionem libelli, quo exorcismi continentur, ordinatis, ex officio incumbit, Catechumenis & energumenis, qui a dæmone vexantur, manus imponere, & spiritus malignos profligare. Denique *Acolyti*, qui & *Ceroferarii*, per traditionem cerei & urceoli vacui ad hoc mancipantur, ut luminaria accendant, vinumque, dum calix præparatur, Sacerdoti submitrent.

can. Exorcista.

can. Acolytus ib.

4. Qui & quibus Ordines conferunt?

Soli Episcopi suis diœcesanis, nec ab aliis conferri possunt, nisi cum literis dimissoriis, id est, permissu proprii Episcopi. Abbas tamen suis Monachis, & his, in quos Episcopalem habet jurisdictionem, Ordines minores recte confert; imo interdum omnes.

c. 1. de ordin. ab eo

Et c. 3. de privil. in

6. c. 1. & 3. h. 1.

5. Quibus temporibus & quoties in anno?

Majores quidem, ut Presbyterii, Diaconatus & Subdiaconatus, non nisi statis anni temporibus, diebusque; solemnibus nimirum in jejuniis quatuor temporum ad hoc ab Ecclesia indictis, Sabbatho sancto seu pridie Paschatis, & Sabbatho ante Dominicam Passionis; & non nisi unus uno die, sub pœna suspensionis

c. 3. h. 1. &

can. ult. dist. 75.

c. 13. & 15. hoc tit.

ab

c. 2. de eo, ab ordinandi potestate; nisi conferatur
qui furt. a S. Pontifice. Minores vero diebus
ord. susc. minoribus, & quolibet die festo, uni aut
d. c. 3. hoc tribus, & quidem eodem die plures firmat
tit. Conc. aut etiam omnes; quamvis honestius
Trid. Sess. ret intervalla servare.

23. can. II.

6. *Consecratio Episcoporum quando & in qua
 era quod tempus peti ac celebrari debet?*

Hac in re nulla quidem sunt statuta
 ni tempora a Canonibus præscripta, sed
 bus Episcoporum consecrationem celebrari oporteat,
 sed qualibet anni peti potest; attamen petenda
 intra tres menses a die obtentæ confirmationis
 necessitas cogat, tempus hoc protrahatur
can. Quoties Quod si intra tres primos menses
niam dist. ses munus consecrationis non susceptum
75. & dist. tenebitur Episcopus ad fructuum
100. Conc. perceptorum restitutionem. Si vero
Trid. Sess. intra totidem alios menses id facere
23. c. 1. 2. de xerit, jus sibi electione & confirmatione
reform. c. quæsitum amittit.

2. inf. de

translat.

Episc.

7. *Consecratio hæc quid, a quibus & in qua
 forma celebranda?*

Consecratio Episcopi est actus legitimus,
 mus, qui per solennitates verborum & sacramentalium
 symbola seu signa exteriora, juxta

mam, sacris Canonibus præscriptam, Chrismate expeditur. Celebranda a tribus aliis ejusdem Provinciæ Episcopis, permisso jussuque Archiepiscopi seu Metropolitanæ, reliquis Episcopis assensum suum præbentibus: quamvis consultius foret, si ipsemet Archiepiscopus una cum suis Suffraganeis munus hoc consecrationis obiret, Archiepiscopus autem ab omnibus suæ Provinciæ Episcopis in Sede Metropolitana est ordinandus.

*e. 6. & 7.
inf. de
temp. ord.
& can.
Metropol.
dist. 63.*

(Quæ in h. & præced. tit. habentur, apud nos non obtinent, ut suo loco speciatim exponetur.)

8. *Qualitas ordinandorum in quibus consistit?*

Quod ordinari nequeant aliqua facti vel juris infamia laborantes, artes ludicras aut improbum fœnus exercentes, & denique omnes, quos Prætor edicto suo, de his, qui notantur infamia, comprehendit. Quod item ordinari prohibeantur Græci a Latinis, & contra, ob diversos ritus Græcorum ac Latinorum, quos absurdum esset commisceri. Quod nec Religiosus ad Ordinem admittendus sit sine consensu sui prælati; nec criminofus, nisi crimen sit occultum.

De

De Scrutinio in ordine faci-
ciendo.

TIT. XII.

Pertinet hic Tit. ad quæstionem, qua-
tione Episcopus Ordines conferre de-
beat, nimirum præmissis examine, quod
vocat Scrutinium.

1. *Quid igitur est Scrutinium?*

Nominis hujus non una significatio
est, modo enim accipitur pro
tatione, id est, inquisitione suffragio
quæ fit in electionibus: modo pro
chismo, quem Ecclesia primitiva
consuevit in baptizandis iis, qui habent
usum rationis. Hic autem accipiuntur
quodam examine ordinandorum.

2. *Examen hoc cui præ cæteris
incumbit?*

Archidiacono, quem ideo Episcopus
solet interrogare, *An eum, quem ex
ordinandum, sciat esse dignum?* qui
respondet, *se scire dignum esse, quantum
humana fragilitas patitur.*

3. *Qualiter fieri debet?*

*Sess. 23. c. 7.
de reform.*

Hodie ex decreto Conc. Trid. feri
quæ

quarta ante ordinationem solent evocari omnes ad civitatem, in qua fit ordinatio, ut per ipsum Episcopum & alios prudentes ac peritos sibi adscitos inquiratur in ordinandorum genus, personam, aetatem, instructionem, mores, doctrinam & fidem.

De ordinatis ab Episcopo, qui renunciavit Episcopatu.

TIT. XIII.

Occasione ejus, quod dictum ante, Episcopum suis duntaxat, non etiam alienis subditis, conferre Ordines, subjicitur hic Tit.

1. An igitur Episcopus, qui se Episcopatu abdicavit, poterit adhuc conferre Ordines?

NEquaquam; frustra enim talis Episcopus Ordinem conferet, quandoquidem, quicumque acceperit, non sit habiturus Ordinis sibi collati executionem. Inspici tamen hic debet mens ipsius renunciantis, ut, si renunciavit tantum loco seu dioecesi, non etiam dignitati, recte conferat Ordines vice alterius Episcopi ab eo rogatus, sive minores sive majores, quia renuncians Episcopus manet.

c. i. hoc tit.

c. 2. §. sicut net. Potest enim quis oneri Pontificis
sup. de renunciare, & honorem Episcopalem
translat. tenere: quemadmodum & a Principibus
Episc. dignitates interdum conceduntur
 administratione, quæ dici solent
Casiod. 6. dignitates, & otiosa cingula. Secus, si
Var. c. 10. nunciaverit loco simul & dignitati:
ii. §. 12. c. men eo casu adhuc recte minores
ii. inf. de ferat Ordines, quia eos etiam non
etat. qua- scopus conferre potest, ut Abbas
lit. præsic. dictus.

Dixi sup.

tit. 9.

2. *Quid si quis sciens a tali Episcopo
 nem sacrum acceperit?*

*d. c. 1. §. 2.
 hoc tit.*

Hoc casu ordinatus characterem
 dem Ordinis sibi impressum accipit
 tamen ministrare in eo Ordine prohi-
 tur: secus, si ignorans, quia potest
 scopus ei gratiam administrandi conferre
 sicut & ordinato ab Episcopo deponitur
 excommunicato.

De ætate & qualitate, & ordine
 ciendorum.

TIT. XIX.

Exponitur hoc Tit. quæ veniant in
 men ordinandorum, nimirum ætas
 qualitas, ordo; ut scilicet Ecclesiasticis
 dignitatibus præficiendi sint ætate
 giti

gitimæ, & ut Ordines habeant pro ejus beneficii qualitate, ad quod adsumuntur.

1. *Cujus aetatis esse debet ordinandus?*

In primis, Tonsura Clericalis (quæ per *c. ult. de antichresin* improprie Ordo dicitur) *temp. ord.* conferri nequit minori VII. annis, nisi ex *in 6.* devotione parentum Religionem ingrediatur. Ad alios minores Ordines aspirare etiam septenni permittitur, qui scilicet annos excefferit infantia. Nisi *can. Qui-* quod Concil. Trid. insuper requirat, ut *cunq̄ue* promovendi linguam Latinam calleant. *dist. 77. &* Ad majores Ordines quod attinet, olim *can. De his* jure Pontificio ad Subdiaconatum anni *dist. 88.* XX. post XVIII. ad Diaconatum anni *sess. 23. c. 11.* XXV. postea XX. ad Presbyteratum anni XXX. requisiti fuere. Quod tempus, *Sess. 13. c.* presentis temporis conditionem perpendens, Conc. Trid. nonnihil auxit, in Subdiacono requirens annum XXII. in Diacono XXIII. in Presbytero XXV. ætatis inchoatum.

2. *Quid si Episcopus aliquem ante justam aetatem ordinibus sacris initiaverit?*

Tunc punitur & Episcopus, suspenditurque a collatione Ordinum, & ordinatus

D

tus

e. 14. *sup.* tus prohibetur ante legitimam a
De temp. in ordine suscepto ministrare.
ordin. consequens est, Episcopum non
Gl. ad cum aliquo in ætate dispensare, se
Clem. ult. petendum esse a S. Pontifice.

in V. anno
de etat. & 3. *Ad obtinenda beneficia simplicia*
qual. ord. *etas requiritur?*
Sess. 23. c. 6.

Jure communi Pontificio pot
 conferri septenni: at Conc. Trid
 ante XIV. annum beneficium poss
 neri.

4. *Quæ ad obtinenda beneficia*
simplicia?

Ad obtinendum Episcopatum
 quiritur XXX. annorum: Ad
 autem & dignitates Episcopatu
 res debet quis attigisse annum
 XXV. ut & ad obtinendam Ecclesiam

c. cum in rochiale. Verum ad obtinend
cunctis v. gnitates & personatus, quibus
sup. De marum nulla subest, requiritur,
elect. non sit minor annis XXII. ex de
Sess. 24. ne Conc. Trid. licet jus Pont. annum
c. 12. requirere videatur.

5. *Quæ in Abbatissa, Priorissa, & alia*
febris Monialium?

In his requirit Concil. Trid. ut

in adibus sacris ordinetur, 6. a Principe con-
metur & 7. per Superintendentem & patronum
magistratum ejus loci investitur. Vid. l.
Churfürstl. Sächs. Kirchen-Ordn. tit. von
und Annehmung der Kirchen-Diener. Weimar.
Kirchen-Ordn. l. 2. c. 1. 2. & 3. C.
Jurisprud. Consist. l. 1. def. 26. Dn. Seckendorff
Statt p. 2. c. 13. Ratione aetatis in d. ordinat.
Saxo-Vinariensi c. 1. n. 5. hæc monentur:
sollen die Consistoria ihre Aufsicht auch
richten / und verfügen / daß die wichtigeren
volkreichen Pfarren nicht mit jungen / im
Ecclesiastica unerfahrenen / sondern solchen
nen bestellet werden / die zuvor im Predigen
gewesen / ic.

De Sacra Unctione.

TIT. XV.

*Euseb. lib. 10. hist. Ec-
cles. c. 5.* In consecrandis Ecclesiæ ministris
liariter etiam usum suum, cui
fane antiquissimum, habet sacra
*Dion. Areop. de Hie-
ron. Ec-
cles. c. 4.* ctio; nec alia ratio est, cur hoc
Tit. iste inseratur.

1. *Quæ dicitur sacra Unctio, & quæ
duplex est?*

Sacra Unctio est visibile signum
rius infusæ gratiæ, qua cor, mens
que sinceritas, ad obeunda rite mun-
ria & officia, secundum cujusque mun-
c. un. in pr. tionem, delinitur. Et est duplex, scilicet
z. b. rior, eaque materialis & visibilis, quæ

visibiliter inungitur corpus, & Interior qua invisibiliter ad nitorem conscientiae conservandum & divinam gratiam adipiscendam, inungitur cor. Unctioque exterior & visibilis, signum est interioris & invisibilis.

2. Ostende usum hujuscemodi Unctionis.

In primis Episcopi, dum consecrantur *d. c. un. in* sacro chrismate (quod ex oleo olivarum & balsamo conficitur) in capite & manibus inunguntur; oleumque nitorem denotat conscientiae, per balsamum vero odor bonae famae exprimitur: Sa. *d. c. un. §.* sacerdotes autem reliqui, dum ordinantur, simplici oleo olivae per Episcopum *d. c. un. §.* benedicto in manibus; sicut & Christiani omnes, dum baptizantur inter sculpulas & in pectore: item Reges & Imperatores in brachiis & humeris, quo Principis designatur potestas. Est & extrema Unctio, sive oleum infirmorum, *Sess. 14. c. 3.* quo aegrotantis seu infirmi, de cujus morte timetur, oculi, aures, nares, os, manus, pedes & renes, adhibita certa verborum formula, inunguntur; ut quicquid his membris peccatum fuerit, utpote vitio oculorum per visum, vitio aurium per auditum, vitio narium per odoratum &c. id totum abstergatur. De *d. c. un. §.* nique ungitur & cum consecratur altare, *fn.*

D 3 cum

cum dedicatur templum; cum benedicitur calix. De quo vide infra l. tit. XL.

(Istam unctionem nos non adhibemus.)

De Sacramentis non iterandis.

TIT. XVI.

Minus idonei ad Ordines suscipiendos perti, aut aliàs incapaces, repelluntur ab Ordinibus, quorum multa sunt; ut in primis semel ordinati.

1. Cur semel ordinati iterum non ordinandi?

Conc. Propter characterem indelebilem ordinationem animæ impressum; *Trid. sess. 7. can. 5.* character iste sive potestas, per quod mutato veluti statu, deputatur homini in novum Ecclesiæ ministerium, sit in animo & sic in subjecto incorruptum nec habeat contrarium, a quo possit rumpi. Nam character Ordinis trahit potestatem activam, quæ necesse est potentes, ut Sacramenta conficiat & aliis administremus.

2. Quid si constet quidem de actu, sed quid pertinens ad solennitatem fuerit omissum?

Non idcirco actus totus iterabitur,

id quod omissum caute suppleri statis
temporibus, quibus Ordinis conferun-
tur, debet. Talis est solennitas seu ce-
remonia in ordinatione v. gr. Subdiaconi, *c. i. & ult.*
Diaconi, Presbyteri, impositio manus *hoc tit. d.*
per errorem omissa; in confirmato, qui *c. i. in*
per errorem non chrismate, sed oleo sa- *princ.*
cro fuit delinitus.

De Filiis Presbyterorum.

TIT. XVII.

Sunt & inter prohibitos ordinarii filii
Presbyterorum, vel alias ex illegitimo
toto nati.

1. Cur tales ordinarii prohibentur?

Tum, quia honor sacerdotii seu digni- *c. Inter di-*
tas Ordinis obstat; tum quia me- *lectos in f.*
tuit Ecclesia, ne filius illegitimus sit simi- *De excess.*
lis patri; tum etiam in detestationem pa- *Prelat. c.*
terni criminis, & ut hoc pacto ipse pater *14. hoc tit.*
puniatur in filio. *arg. c. Ver-*
gentis in

2. Quot & quibus casibus hoc exceptio-
nem patitur?

Tribus: nam primo admitti ad Or-
dines illegitimus poterit, si vitam mona-
sticam amplecti velit, favore Religionis,
ut talis tamen ad praefecturas non admit-
tatur.

6. 1. h. tit. tatur. II. Si Ecclesiæ necessitas, vel
 dens saltem utilitas id postulet; id
 non lege communi, sed ex gratia &
c. Tanta 6. pensatione. III. Si filii illegitimi
& c. 12. tuantur natalibus, vel per sublequent
Qui filii trimonium, vel rescripto Pontificis,
sunt legit.

3. *Penes quos est dispensandi facu-
 tas?*

Dispensare potest Episcopus & pro-
 vere ad ordines minores tantum, si
 deat eos viros esse & doctos & probos
 per consequens ad beneficia, ut in
 simplicia, quibus nec cura animarum
c. 1. eod. in nec dignitas est annexa. Ad majore
6. c. ult. ro Ordines & ad majora beneficia
h. t. Pontifex dispensat.

4. *Filius Presbyteri, cum quo hoc
 dispensatum est, potestne obtinere hoc
 cum in eadem Ecclesia, in qua pariter
 simile habet aut ha-
 buit?*

l. 15. h. tit. Nequaquam; cum, ut Pont. ait
c. 3. 4. 5. 10. decorum sit, ut in altaris officio
& 13. h. tit. mus filius impudico patri ministret.
 ne quidem illi Ecclesiæ filius infans
 potest, cui pater immediate præfuit
 videatur velut hæreditario jure patri
 cedere, quod Canones in beneficiis
c. 11. h. t. clesiasticis damnant omnino. Imo

que etiam ex legitimo matrimonio natus patri in eadem Ecclesia succedere potest, ob eandem hæreditariæ successionis prohibitionem. Atque in his omnibus solus *c. 17. eod.* dispensat Pontifex.

(Nostri sacerdotes filios in conjugio generant legitimos, adeoque hi merito admittuntur.)

De Servis non ordinandis, & eorum manumissione.

TIT. XVIII.

Requirunt & SS. Canones inter alias qualitates ministrorum Ecclesiæ ingenuitatem, hoc est, ut ordinandus sit liber, vel per domini manumissionem.

1. Cur servi prohibentur ordinari?

Prohibitionis hujus duplex causa est; tum, quia honestas & dignitas Ordinis Ecclesiastici civili servorum (ut neque sputiorum) conditione deformari non debet: tum, ne per ejusmodi ordinationem Ecclesia, quæ cultrix & nutrix est justitiæ, debitis suis ministeriis destituatur. Quod in tantum procedit, ut servus fugitivus forte, qui fraude aliqua, incisco vel contradicente domino, ad ordines irrepsit, deponi ab Ecclesia & domino restitui jubeatur. *c. 5. b. tit.* *c. 2. eod.*

D 5

2. Quid

2. *Quid si servo manumisso opera serva Eccle
a domino reserventur, aut impo- relic
nantur?* frau

Talis servus a domino manumissus got
ete ordinatur, quippe consecutus solv
libertatem. Non obstantibus operis in
servatis, vel de novo impositis; per
Ecclesia ac domini, dum manumit ren
servos, ut ordinentur, operas non om risc
no serviles, ac honestati Clericorum quo
nus convenientes, sed spirituales, trib
&
c. 4. eod. veluti domino suo horas Canonicas pos
lere, item huic vel illi Ecclesiae dese qua
c. 5. eod. quo casu, si quid tales in vita acquisi in
id a morte cedit Ecclesiae. fov

De obligatis ad ratiocinia non o
dinandis. D

TIT. XIX.

Præter spurios & servilis conditioni
mines, ab Ordine Ecclesiastico
secluduntur, qui propter negotia
na gesta rationibus reddendis sunt
noxii, puta procuratores, quæst
tutores ac curatores pupillorum. In
f
e
t

1. *Cur tales ordinari prohibentur?* grav

Ratio prohibitionis peti potest tum si, P
Ecc

ser Ecclesia ipsa, tum a creditoribus, quibus
 po. reliquum debetur, quique ita jure suo
 fraudabuntur, si debitoribus, qui se ne-
 negotiis alienis sentiunt esse intricatos, &
 niffus solvere nolunt, vel saltem solutionem
 tus in fraudem creditorum differre cupiunt,
 operis permittatur, ut ad Ordines sacros prope-
 ; rent, & per consequens sese laicorum ju-
 umitu c. 12. De
 on om risdictioni subtrahant, certo scientes, foro com-
 rum quod Clericus jam factus conveniri apud pet-
 es, in tribunal Ecclesiasticum debeat. Unde
 polli & ignominia nota aliqua redundare
 icas posset in Ecclesiam, quasi illa tales reli-
 lese quatores ad Ordines sacros admittendo, c. un. b. tit.
 quiff in suam eos protectionem reciperet ac
 foveret. & can. Le-
 gem dist.
 53.

De corpore vitiatis non ordinandis.

TIT. XX.

In ordinatis non tantum dotes animi &
 scientia literarum concurrere debent,
 sed & corporis dispositio necessaria
 est, ut quis sacris initiatur, aut initia-
 tus ea administret.

1. Qui dicuntur corpore vitiati?

Qui defectu membri alicujus vel no-
 tabili deformitate vel debilitate, aut
 gravi aliquo morbo laborant, veluti lepro-
 si, paralytici, epileptici &c.

2. Quis

2. *Quis defectus obstat ordinationi*
c. cult. hoc Defectus membri, quo ministerium
1. & c. 2. dinis, ad quem quis aspirat, impedi-
de Cler. ut si Sacerdos fieri velit, qui pollice
egrot. ret, vel digitis ad celebrandum nece-
 rariis, vel altero oculo, ac potissimum
 stro, quem *oculum Canonis* vocant.

3. *Quid si defectus huiusmodi sacram-
 impediatur functionem?*

Repellitur nihilominus defectus
 promoveri desiderans, si defectus
 bilem & scandalo dignam deformi-
 secum trahat, ac multo magis, si
 que simul concurrat: veluti Pre-
 cuius duo digiti cum medietate
 a praxone abscissi erant, non per-
 missam celebrare; *quia nec secure,*
d. c. 2. Pont. *propter debilitatem, nec sine*
dalo, propter deformitatem membri
fieri permittimus.

4. *Quid si amissio membri tale sit
 quod neque functionem impediatur,
 notoriam habeat deformati-
 tem?*

Vitium ejusmodi etiam eo affecto
 ciet ordinari cupientes, saltem tamen
 donec a S. Pontifice gratiam dispense-

De bigamis non ordinand. 61

nis obtinere meruerint: veluti qui non quidem casu, sed vel facto proprio, aut jussu, vel culpa seipfos castraverint.

De Bigamis non ordinandis.

TIT. XX.

Bigami quoque non minus, quam corpore vitiiati, vel ex illegitimo toto nati, sunt irregulares, id est, tam sacrorum Ordinum, quam ministerii, quod illis annexum est, incapaces.

1. *Quid est ergo Bigamia?*

Est irregularitas impediens ordinatio-
nem, ex defectu Sacramenti proce-
dens; ut si secunda ducatur uxor, aut
vidua. *c. 1. § 2. b. t. c. 33. inf. De testi-
bus.*

2. *Quotuplex est Bigamia?*

Triplex, Vera seu proprie dicta, Interpretativa & Similitudinaria seu metaphorica.

3. *Qua dicitur vera Bigamia?*

Quæ ex duplici & iterato proprio resultat matrimonio; ut si aut maritus duas habuerit uxores, aut uxor duos maritos, *c. 3. b. t.* aut viduus ducat viduam.

4. *Qua*

4. *Quæ interpretativa?*

Quæ juris tantum interpretatione
setur esse bigamia: veluti si quis, vi-
te priori & vera uxore, de facto & cum
famia aliam ducat, cum jure possit
si quis de facto, & sic nulliter, du-
mul ducat uxores, ex quibus, ob
consanguinitatis vel alio impedime-
neutram habere possit.

5. *Quæ similitudinaria?*

Quæ quidem ex duobus oritur
monii, verum altero metapho-
spirituali, altero carnali, eoque
sed de facto contracto: v. gr. qui
sacris initiatur Ordinibus aut
continentiæ emittunt, eo ipso inter-
tur metaphorice cum Christo conj-
contraxisse; ac proinde, si Deo sic
cipati de facto contrahant & con-
matrimonium, bigami quoad lega-
motionis reputantur. Dico, de
quia jure non possunt, cum tale ma-
nium sit nullum ipso jure.

6. *Quæ igitur est causa, quare bigam-
dinari prohibentur?*

*c. Hac ra-
tione &c.
Quomodo*

Duæ sunt hujus rei causæ: altera
ralis, in eo posita, quod bigamus vit-

affectu perpetuæ incontinentiæ laborare *XXXI. q. 1.*
præsumatur; altera, eaque primaria, & *c. Pro-*
mystica seu spiritualis, quia hoc ipso, quo *posuisti*
fiunt bigami prærogativa sacerdotii ex- *dist. 82. Vi-*
untur ob defectum Sacramenti. Nam *de Cuyck.*
matrimonium ex primæva sua institutio- *in Spec.*
ne conjunctionem designat Christi cum *concupin.*
Ecclesia. Quæ quidem significatio ma- *c. 33.*
trimoniis omnibus est communis, ve-
rum eminentiori modo convenit mono-
gamix seu primis nuptiis, ut designet con-
junctionem unius Christi D. N. qui per
incarnationem dignatus est contrahere
cum unica sua sponsa Ecclesia Catholica:
cujus defectu merito prohibentur ad eum
gradum ascendere bigami, in quo aliis
etiam monogamis seu nunquam conju-
gatis, Sacramenta sint administraturi.
Atque hujus ministerii respectu Episcopos
& Diaconos unius uxoris viros esse oportere, ait Apostolus Paulus.

7. *Sed numquid S. Pont. cum bigamis, ut
ad ordines admittantur, dispensare
poterit?*

Posse, tenet Hostien. quamvis alias *arg. can.*
cum bigamis contra Apostolum dispen- *Quicumq;*
sare non liceat, ut vel ad sacros Ordines *dist. 50. c. 2.*
promoveantur, vel in iis, si promoti fue- *& 4. in fin.*
rint, remanere possint. *h. t.*

(Bigam-

(Bigami recte ordinantur.)

De Clericis peregrinis.

TIT. XXII.

Postremo ad tractatum ordinando pertinet & hic Tit. nam illud quo optimo jure constitutum est, ne Episcopus peregrinis seu extraneis ordines conferat.

1. Qui dicuntur Clerici peregrini

Qui neque origine seu natiuitate sunt jurisdictioni Episcopi, beneficium aliquod Ecclesiasticum non habent, neque domicilium, id est, collocatas in dioecesi ejus, ordinem petunt; quæ tria conjunguntur.

c. cum nullus. de temp. ordin. in 6.

2. Cur Clericum peregrinum ordinari permittum non est?

Quia non licet Episcopo admittere aliquem non suum, id est, alterius est dioecesis, & alterius jurisdictioni subest, siue sit Clericus, siue laicus.

rota dist. 71.

3. Clerici peregrini quando & qualiter mittendi ad administrationem sacri ministerii?

Non aliter, quam si de eorum ordi-

tionem legitime constet, vel per literas *Can. Eccle-*
commendatitias (quas & formatas ac di- *stis in fine*
missorias vocant) vel per testes, aut alio *dist. 68. c.*
modo. Concilium autem Tridentinum *ult. dist. 71.*
statuit, ut nullus Clericus peregrinus sine *& dist. 73.*
commendatitiis sui Ordinarii literis ab *ubi exem-*
Episcopo ad divina celebranda admit- *plar. &*
tatur. *forma est*
harum li-
terarum.

De Officio Archidiaconi.

TIT. XXIII.

Deinceps de munere & officio eorum, *Sess. 23. de*
qui in dignitate aliqua Ecclesiastica *Reform.*
constituti sunt, tractaturus Pont. in. *c. 26.*
cipit ab hoc Tit. De officio Archidia-
coni.

1. Quis dicitur Archidiaconus?

Archidiaconus (ita dictus, quasi Prin- *c. un. sup.*
ceps aut prior Diaconorum) est vi- *De scrut.*
carius proximus ipsius Episcopi, & ma- *in ord. f.*
ior est post Episcopum, qui omnibus sub *10.*
Episcopo præest, atque ordinaria juris- *c. 1. hoc tit.*
dictione fungitur. Et quia loco Episco-
pi per Episcopatum prospiciens, quæ cor- *c. 7. eod.*
rigenda viderit, corrigit & emendat, hinc
Oculus Episcopi appellatur.

2. Quod igitur officium est Archidiaconi?

E

Pro.

l. 2. c. 3. Providere, ut officium divinum
b. t. c. 7. c. 7. fiat, ut res Ecclesie ac sacra cimelia
9. eod. c. 6. ne custodiantur; examinare ordinem
cod. can. dos & sistere Episcopo; investire seu
Non debe- tere in possessionem eos, quibus pro
re dist. 80. sum est de beneficio; visitare singulis
c. 42. §. 9. nis sue jurisdictionis Ecclesiam, unde
C. de Episc. Visitatores dicuntur, *negidetur.*
& Cler.

De Officio Archipresbyteri

TIT. XXIV.

Archidiaconum sequitur Archipresbyterus
 qui quidem, si dignitatem &
 auctoritatem spectes, minor est Archidiacono;
 attamen Ordinis habitudine, etiam quilibet Presbyter est
 Archidiacono.

I. Quis dicitur Archipresbyterus

Qui ceteris præest Presbyteris
 in civitate, ubi sedes est Episcopi
 Ecclesiis majoribus, sive in parochiis
c. 2. h. tit. existentibus. Unde Archipresbyteri
 alii sunt *Urbani*, alii *Rurales*, alii
ranei, qui & *Plebani* seu *Decani* dicuntur,
can. Legimus dist. vulgo *Decani Christiani*
 Per similes illis Presbyteris, qui ordinabantur
98. *Choriepiscopi*, vicesque Episcoporum ruri subibant.

2. Quod est Officium Archipresbyteri Urbani?

Inter alia hoc ejus est officium, Missarum solennia in Episcopi absentia celebrare, cantumque Horarum auspicari, Orationes, quas vocant collectas, recitare, benedictiones impetiri: eamque in Ecclesia metropolitana aut cathedrali habet facultatem, quam fere quilibet Presbyter in sua Parochia.

c. 1. 2. & 3.
h. t. can. 1.
& Presbyteri
dist. 25.

3. Quod est officium Archipresbyteri Ruralis?

Non solum vulgi, verum etiam Presbyterorum curam gerere, & qua quisque industria divinum opus exerceat, Episcopo suo renunciare. Cujus etiam decreta in parochiis per se vel alios executioni mandabit.

c. ult. h. t.

De Officio Primicerii.

TIT. XXV.

Hujus quoque olim fuit dignitas certa, eique jus quoddam coercendi annexum.

1. Quis dicitur Primicerius?

Primicerius hoc loco dicitur Cantor seu Præcentor, sic dictus, quia primus

E 2

ia

in cera erat descriptus, in qua psalterium ordo describi solet. Quamvis putent, simplex esse vocabulum, & compositum, & *cerius* nihil significat, sed tantum esse productionem sive ad

l. i. C. De mensuris. lib. 12. & l. i. C. De fabricens. Notariorum &c. tamentum. Designati alias hoc nomine solet is, qui in dignitate aliquo net seu primus est: unde *Primicerius fori, Primicerius Fabricæ, Primicerius Notariorum &c.*

2. *Quod est officium Primicerii*

Præesse Diaconis, & cæteris tum in moribus, tum in officio, ac præcipue in cantu dirigendo, atque signando ea, quæ alii carere debent. *c. un. b. t.* Sunt autem illi *Præcentores*, qui proprium faciunt Psalmodiæ, *Succentores*, Psalmodium Davidis juxta totum Antiphonæ inchoant, & *Concentores*, qui totam Psalmodiam universo Choro absolvunt.

De Officio Sacristæ.

TIT. XXVI.

1. *Quis dicitur Sacrista.*

l. Sancimus. 21. C. De SS. Eccles. **N**omen habet a sacris, quarum custodia illi incumbit, alias vocatur *Thesaurarius*, a thesauri sacri custodia, *Custos sacrorum vasorum.*

2. Quod igitur ejus officium?

Præter vasorum sacrorum, vestium consecratarum, & id genus aliorum ornamentorum custodiam, etiam luminarium in sacrario præparandorum, thuris incendi, baptisterii instituendi, & aliorum quorundam cura ei committitur. Eadem ratione dicitur alibi *Cellerarius*, qui in monasteriis veluti Oeconomi & dispensatoris munere fungitur; pro *etis* §. ad quo tamen aliis legendum videtur *Cellerarius*.

c.un.b.t.
can.Præle-
dist.
25.c.6. §.1.
in f. de sta-
tu Mo-
nach.

De Officio Custodis.

TIT. XXVII.

1. In quo Custos distinguitur a Sacrista?

Quod Sacrista eorum custodiam habeat, quæ ad usum altaris & ministrorum Ecclesiæ spectant; Custodis cura versetur in palliis vel linteaminibus altaris & cæteris id genus, quæ ad Ecclesiæ ornatum & decus spectant.

2. Quod ergo officium est Custodis?

Non tantum ornamenta Ecclesiastica curare, & custodire ea, quæ ipsi commissa sunt, verum etiam ad Horas Canonicas pulsare, lampades accendere & ex-

c. 1. & 2.
b. 1.

tinguere, oblationes & eleemosynas
gulis Clericis distribuere ac procurare,
omni tempore ad missam habeat preparatum panem & vinum.

De Officio Vicarii.

TIT. XXVIII.

Dictum de officiis eorum, qui ab Episcopo vel Canonico collegio in partem sollicitudinis peculiariter adiecti proprio quasi munere funguntur non nisi abusive & improprie Vicarii possunt: sequitur nunc de Vicariis quibusdam proprie dictis, qui ab aliis adsumpti, non proprie sed alienum, seu quod alteri ex officio incumbit, munus peragunt.

1. *Quis ergo dicitur Vicarius?*

Vicarius est, cui mandata est jurisdic-
tio, quam exerceat alterius nomine
sive voluntariam, sive contentiosam.

2. *Qui, & quibus ex causis, instituere Vicarium possunt?*

In primis Episcopi, qui per quotidianas occupationes officio suo in omni

te superesse non possunt, triplicis generis Vicarios eligere solent, Suffraganeum, Officiale & Vicarium in spiritualibus. Tum etiam alii Episcopo inferioriores, ut Canonatum aut dignitatem Ecclesiasticam in Ecclesia aliqua cathedrali obtinentes: ut Monasteria, quibus Ecclesie aliquae parochiales annexae sunt; ut alii beneficiorum possessores, qui per aetatem & per studium, aut per graviores occupationes, aliamve legitimam causam impediti absunt: qui omnes per vicarios Ecclesiis deservire possunt, eosque vel temporaneos vel perpetuos, de quibus hoc Tit. praecipue agitur.

3. Quod est officium Suffraganei?

Hic sublevat Episcopum, a quo adsumitur, sacros Ordines conferendo, baptizatos confirmando, altaria consecrando & id genus alia exercendo; quae peculiariter ipsi Episcopo competunt. Solet autem Suffraganeo, ne videatur promotus sine titulo, assignari locus in Graecia, vel alia Regione per infideles occupata.

4. Quis dicitur Officialis Episcopi?

Qui nomine Episcopi contentiosarum tantum jurisdictioni praest, causasque, tam

consuet. in civiles quam criminales cognoscit, & infl
6. Sess. 4. dirimit. Requirit autem Concil. T ide
c. 10. ut Officialis sit vel Juris Doctor vel al pet
 centiam promotus. eur
 qu

5. *Quis Vicarius Episcopi in spir-
 tualibus?*

Quem Episcopus eligit ad hoc, & sic volu
 aliis causis spiritualibus, & sic volu
 riam jurisdictionem respicientibus, ma
 scopum sublevet, nimirum cen ne
 nes excipiendo, pœnitentiam inju zu
 do, aliosque actus spirituales no
 do. Qui tamen actus etiam S. cti
 neis, dum pares esse possunt, co run
 possunt.

*c. Inter ca-
 zera 15.
 de off. ord.*

6. *Vicarius temporalis & perpetuus
 conveniunt?*

Quod uterque jurisdictionem con
 tiæ, id est, confiteri volentes absolva
 pœnitentiam injungat.

7. *In quo differunt?*

Quod Vicarii temporarii institui
 ad modicum tempus, ut dum for
 diorum causa absens redeat, vel
 minor maturescat. Vicarii vero p
 tui dicuntur, quibus omnis Ec
 cura alterius nomine commissa est.
 les Vicarius sive Vicariæ perpetua

*c. 2. & c.
 Pra rea
 sub. De et.
 & qualit.
 prafic.*

instar beneficiorum Ecclesiasticorum, & ideo constitui non potest Vicarius perpetuus, nisi cum consensu Episcopi, qui eundem instituere debet; ut & alium quemlibet, cui est collatum beneficium.

c. Ex frequentibus De instit.

8. Potestne quis esse Vicarius perpetuus in diversis Ecclesiis?

Non magis quam quis geminam animarum curam, seu duas parochias obtinere potest: quia & in Vicariis perpetuis debet Vicarius per se servire, & si non seruiat, compelli potest per detractionem fructuum, vel ipsarum Vicariarum.

c. 1. & 2. b. t. c. ult. eod.

9. Potestne quis sibi substituere alium Vicarium?

Non potest, cum Vicarius non habeat officium sibi mandatum, proprio nomine, sed alieno: idque ratione industriæ ejus, quæ industria ita adhæret personæ, ut ab ea evelli non possit, quamdiu talis manet, & ne quidem licet ponas in alio, cui mandare vult Vicarius munus, æqualem esse industriam, aut etiam majorem, quia hoc non est Vicarii judicare, sed superioris.

c. 4. h. tit.

De officio & potestate Judicis delegati.

E 5

TIT.

Agitur deinceps de jurisdictione Eccles
 stica contentiosa, ac Judicibus Eccle
 sticis, qui foro contentioso prae
 quorum Judicum tribus sequenti
 Tit. tria proferuntur genera, scil. De
 gati, Legati & Judicis ordinarii.

1. *Quis dicitur Iudex delegatus?*

Judex delegatus est Judex, qui ju
 ctionem habet contentiosam, non
 suo, sed ab alio sibi mandatam, eas
 exercet alieno nomine.

2. *Quot modis accipitur hic no
 Delegatus?*

Duobus modis: scil. interdum
 prie, pro eo, cui potestas judicandi
 data est, non in universum, sed in
 aliqua causa, vel etiam in pluribus.

toto tit. C. certo numero definitis; qualem

De pedan. cem textus juris civilis saepius appo

judic. l. 5. Judicem datum vel pedaneum, cujus

§. si iudex jurisdictione lata sententia expirabat.

D. de re interdum improprie pro eo, cui univ
jud. jurisdictione mandata est vel certum

quod genus causarum, quem jus

vocat Judicem, cui mandata est jur

ctio, *de quo toto tit. D. de eo, cui man*

ta est jurisd.

3. *Qui possunt delegare?*

In primis S. Pont. idque in universis Orbis partibus; tum propter latitudinem Ecclesiasticæ jurisdictionis, ut ipsemet per se non sufficiat dirimendis causis ad Sedem Apostolicam deferri solitis: tum ut parcatur laboribus & expensis partium in remotioribus Regionibus commorantium, tum denique, quia longe melius veritas in Regione, ubi partes habitant, per testes vel alia documenta cognosci possit, quam Romæ apud Pontificem &c. II. Delegatus Summi Pontificis potest subdelegare. III. Delegare quilibet iudex ordinarius potest iudicem vel ad unam aliquam causam, vel, quod jam fere fit, ad causas universas, cujusmodi delegatus est Officialis Episcopi.

4. *Qui delegari?*

Habenda hic vel potissimum ratio *c. 41. Et. 12.* ætatis, vel industriæ, ac proinde delegari nemo potest, nisi XX. annos natus. Si tamen vel partes consentiant in aliquem annorum duntaxat XVIII. vel Pont. aut *d. c. 41.* Princeps ætate minorum deleget, is hoc ipso habetur idoneus, qui iudicet. Secundo, nemo delegari, utique a S. Pont. vel ejus Legato, potest, nisi in dignitate aliqua Ecclesiastica constitutus, vel sal-

tern

c. Statutum II. de fac. Nam Episcopus seu Ordinarius causam aliquam delegare potest *resc. in b. Gl. in d. c. simplici Clerico* suae dioecesis, id est *Statutum* nulla dignitate fungitur, quippe quae *ad V. Se-* firiam ac probitatem suorum subdito- *dit. Apost.* qui pauciores sunt, magis exploratam habere possit, quam S. Pont. totius Christiani. Caterum ratio quoque est, delegatum S. Pont. debere esse lentioris conditionis, quam qui vicarium Episcopi inferioris gerit, eosque ad dignitatem aliquam promoti quemadmodum dignitate & honoribus & scientia ceteris praestant.

5. *Qua forma & qualiter?*

Delegatio fieri solet vel uni a quo tunc solus cognoscit & iudicat pluribus. Idque trifariam; quae delegatio vel pluribus simpliciter, quae si omnes simul cognoscunt & iudicant unoque delegatorum absente, vel mortuo, ceteri nihil agunt, & reus, si quid agere velint, impunito parere. Vel quasi sub conditione, vel simili clausula. *Si omnes nequiverint*; vel: *Si aliquis ex ipsis esse non possit, vel etiam non velit,*

liqui nihilominus procedant. Vel sub dis-
junctione hoc modo, ut vel omnes simul
judicent, vel duo aut unus ex ipsis, quo ca-
su singuli per se exercere possunt juris-
dictionem. Et hæc forma hodie est val-
de frequens.

d. c. II. §.
c. c. Cum

6. Quod est officium Iudicis delegati?

c. 24. h. t.
c. c. Cum

Mandati formam sibi a delegante
præscriptam præcise observare, quic-
quid enim extra fines faceret, esset nul-
lum: vel formam a jure communi præ-
scriptam, cui in dubio non præsumitur
Pont. derogare velle.

plures
eod. in 6.
c. 22. sup.
De resc. §.
l. Dilig.
D. Man-
dati c. Ex
parte 13.
hoc tit.

7. Quæ potestas?

Non tantum de causa sibi mandata
cognoscere & judicare, sed etiam punire
contumaces, actorem vel reum, & quem-
libet alium impediens, quo minus ju-
risdictio sua progressum habeat; item
sententiam a se in causa delegata latam
intra annum exequi, imo & cogere ordi-
narium judicem, v. gr. Episcopum, ut sen-
tentiam mandet executioni, saltem si sit
S. Pont. vel Principis delegatus, de quo
Canones fere loquuntur: quanquam
idem videatur dicendum de delegatis Or-
dinariorum, qui totam jurisdictionem
causarum seu universitatem sibi deman-
datam

c. I. §. II.
c. c. 29.
hoc tit.
c. 7. §. 26.
c. 28. §.
vero.

datam habent, & Officiales seu Vicar
nerales appellantur.

8. *Quid igitur interest inter delegatum
S. Pont. & delegatum, cui mandata
jurisdictio ab Ordinario?*

Quod a delegatis Ordinariorum
possit appellari ad ipsos delegatos
v. g. ab Officiali Episcopo non pote
pellari ad ipsum Episcopum, perinde
que a delegato S. P. ad ipsum Pontificem
cum idem sit tribunal Officialis & Episcopi;
appellatio autem ab eodem non fit ad
eundem, sed alium superiorem secularem
rem, puta Archiepiscopum vel Synodalem
ficem interponi debeat.

c. 27. b. t.
c. 2. De
consuet. in
6. & c. Ro-
mana. De
appell. in 6.
Relatum

19. cum c.
seq. & c. Li-
cet 30. b. t.

l. 26. D.

Mandati

c. Quo-

niam 14.

& c. Uno

42. b. t.

c. Venera-

bilem 37.

b. t. §. re-

cte quoq;

Inst. De

mandato.

9. *Quibus modis finitur potestas
delegati?*

Finitur variis modis. I. Morte

delegantis, modo res adhuc sit integra,

si delegatus nec dum coeperit uti

jurisdictione sua delegata; & quia

mandantis extinguitur mandatum.

Morte delegati, si delegatio nominis

fit facta personae ipsius delegati,

si non expresso nomine proprio, se

ignitatis. III. Revocatione re integra

adhuc; quemadmodum omne manda-

tum re integra revocari potest. IV. Ter-

ris lapsu, ut si delegato causa commissa

intra certum tempus decidenda, quod tamen tempus partium consensu potest prorogari. V. Finita lite, & sententia iudicis mandata executioni.

De Officio Legati.

TIT. XXX.

Legati, inquam, ipsius Pont. qui, cum in *c. 4. hoc t.* diversis Provinciis sæpe multa occurrant negotia, quæ ejus vel præsentiam vel certe auctoritatem requirant, nec ipse ubique præsens esse queat, præter delegatos particularium causarum etiam Legatos cum plenibri potestate substituere loco suo solet.

1. In quo ergo Legatus differt a Iudice delegato?

Qvod Legatus jurisdictionem habeat *c. 2. hoc t.* ordinariam, id est, quam exercet iure suo. Delegatus vero jurisdictionem mandatam, quæ etiam a quolibet iudice ordinario, imo & a delegato S. Pont. aut Principis dari potest.

2. Quomultiplices sunt Legati?

Sunt triplicis generis, Legati a latere seu Laterales, Legati constituti seu missi & Legati nati.

9. Qui

3. *Qui dicuntur Legati a Latere?*
c. 1. h. tit. Qui de Collegio Patrum purpuratum seu Cardinalium desumuntur, dicitur, quasi de latere S. Pont. missi quemadmodum & circa latus Principis agere dicuntur, qui in ejus sunt consilio.

4. *Qui legati constituti?*
l. 30. D. Qui ex numero inferioris Clerici constituntur, & aliter *Legati missi* dicuntur, non quasi priores non mittantur, nec proprio se ingerant, sed quod minus legitime mittantur, i.e. non ex collegio Cardinalium, quos Pontifex *Fratres apostolicos* appellat.

5. *Qui legati nati?*
 Quorum dignitati Ecclesiasticae Legationis annexum est: sic Cardinalis quasi cum eliguntur ad dignitatem, etiam veluti nascantur Legati, quod est Archiepiscopus Pisanus in Italia, Cantuariensis in Gallia, Salisburgensis in Germania, Cantuariensis & Eboracensis in Anglia.

6. *Quod est Legati officium & quae potestas?*
d. c. 1. h. tit. De causis provincialium ad se delegantur cognoscere & judicare, & eas aliis delegant: sententias a delegatis latas confirmant.

mare: Concilium provinciale cogere, simulque statuta condere etiam perpetuo duratura, quibus noxia evellantur & dissipentur, salutaria inducantur & promoveantur.

7. *Estne Legatis omnibus aequalis potestas?*

Minime, quia ceteris eminentior est, *c. 2. eod.*
& majorem potestatem habet Legatus a *in 6.*
Latere. Nam is Roma egressus ad *in c. 2. eod.*
stat Proconsulis, cui comparatur, liberi *in 6.*
us jurisdictionem, tam contentiosam
quam voluntariam, exercet: eosque præ-
sente, suspenditur interim alterius Le-
gati, si quis forte in ea Provincia extite-
rit, officium. Idem excommunicatos
quoscunque propter manuum injectio- *c. 8. hoc t.*
nem in Clericos, tam extra Provinciam si-
bi commissam, quam in Provincia, & tam
extraneos quam subditos, absolvere pot-
est: cum Legatus constitutus eos tan- *c. pen. h. t.*
tum absolvere possit, qui sunt subditi *& c. 20.*
Provinciae sibi commissae, vel qui in ea *De sent.*
deliquerint. Provinciae item suae bene- *excom.*
ficia vacantia libere confert, etiam invi-
to, & inconsulto patrono Clerico, atque
vacatura collationi suae reservare potest:
exceptis dignitatibus, & iis, quae speciale *c. 6. h. t. c. 7.*
mandatum desiderant, quaeque Pont. non *in fin. eod.*
F solet in §.

c. 3. & 4. solet in quemquam transferre, Leg
 eod. in 6. nis enim officium pars est Apostolica
 Multum licitudinis, non plenitudo potestatis,
 2. qu. 1.

8. *Quibus modis finitur jurisdictio
 Legati?*

Gl. ad c. 3. Morte ipsius Legati, revocatione
 V. finitur dati, temporis lapsu, discessu e
 eod. in 6. cia, cum animo non redeundi. No
 iam morte Pontificis, qui cum
 e. 2. eod. tuit. Quamvis enim Legati vices
 in 6. gerant: reputatur tamen velut ordi
 eorum jurisdictio, & sic magis dicitur
 quam sit delegatorum.

De officio Judicis ordinari

TIT. XXXI.

Postjudices, qui extra ordinarium
 tifice constituuntur, quippe etia
 dinariam jurisdictionem exercent,
 tes sunt Legati, sequitur de judic
 dinariorum officio in genere.

1. *Quis dicitur Iudex ordinarius?*

Iudex ordinarius est, qui propriam
 bet jurisdictionem, quam jure
 jure Ecclesiasticæ dignitatis ac mag
 tus, quo fungitur, exercet, quæ hoc
 dicitur *Audientia*.

2. *Jurisdictio ordinaria quibus modis
 acquiritur?*

Tribus, vel jure communi, id est, Legum & Canonum dispositione, vel præscripta consuetudine, vel privilegio S. Pont. aut Principis.

3. Quibus competit hac jurisdictio.

Competit ea Patriarchis, Archiepiscopis in suis provinciis, id est singulis in sua diœcesi; Abbatibus in suis cœnobiis, & Præfectis in suis collegiis. Sed & S. Pontifex quamvis, ordinarios sub se habeat, tamen tanquam Pastor & iudex totius orbis Christiani judicat & corripit.

c. 3. Et. Quanto 7. h. t. can. Cuncta IX. qu. 3.

4. In quos competit ordinaria jurisdictio?

Competit Episcopo in Clericos suæ diœcesis, imo & respectu criminum Ecclesiasticorum (ut sunt Simonia, hæresis, adulterium, quando agitur ad separationem thori) etiam in laicos, tametsi quidam Clerici alios iudices habeant Episcopis inferiores, quibus immediate sint subiecti, ut Decanum & Capitulum; quia Episcopi sunt iudices ordinarii omnium & singulorum Clericorum suæ diœcesis, nisi qui ab ordinaria jurisdictione sint exempti.

c. Tua in f. D. pro. cur. can. De persona XI. qu. 1. c. pen. h. t.

5. Circa qua versatur officium & potestas
hujusmodi jurisdictionis?

Præter ea, quæ sunt ordinis Episcopalis, puta ordinare Clericos, consecrare Ecclesias & altaria, Chrisma consecrare &c. potestas jurisdictionis Episcopalis his fere versatur: in vitia subditorum inquirere, pro tribunali in qualibet parte diocesis sedere, causas tam criminales quam criminales per se vel per Vicarium suum examinare, crimina punire, flagitiosos (si opus, brachio seculari, id est, auxiliariis laici: Parochias & Monasteria sua visitare, mores corruptos in suis corrigere & corrigere & gentiam eorum supplere, qui in suis suis corrigendis fuerint negligentes, genus alia multa.

6. Habentne jurisdictionem Archiepiscopi
in sua Provincia Episcopos aut
eorum subditos?

Habent quidem in Episcopos sua Provincia, verum in eos, qui in Provincia Episcopis subjecti sunt, jurisdictionem in prima instantia, id est, appellacionem, non habent, sed de causa per appellacionem ad eos de-

c. 8. & 9.
hoc tit.

ta: nisi alias vel consuetudine, vel ex d.c.9.cPa-
privilegio jurisdictionem in eos accepe-*storalis* II.
rint. Unde nec cogere suffraganeum eod. c.8. §.
alicui subditum Archiepiscopus potest, ut *fin.in f.De*
causæ alicujus delegationem invitus su-*excess.*
scipiat. *Prelat.*

De Officio Iudicis.

TIT. XXXII.

Superius actum fuit de diversorum Judi-
cum, ut Delegati, Legati & Ordinarii
officiis & potestate in specie, hic expo-
nitur officium Iudicis in genere.

1. Quis dicitur Iudex ?

Iudex est, qui publicam habet de caus-
fis & cognoscendi & iudicandi potesta-
tem, quam appellant jurisdictionem, vo-
cabulo jurisdictionis late sumpto.

2. Quod est officium Iudicis?

l. 1. D. de

Est potestas lites dirimendi, punien-*jurisd. c.1.*
di, aliaque gravamina tollendi. Nam *boc tit. c.3.*
pleraque alia ad officium iudicis seu jus *sup. De*
dicentis (quod latissimum esse scribit J. C.) *Postul.*

pertinere dicuntur, tam extra iudicium, *Prel. & l.*
quam in iudicio: ut cum litiganti, qui *un. C. ut*
caret Advocato, dat Advocatatum: cum *qua def.*
supplet ea, quæ vel partibus, vel Advoc-
advoc. p.

F 3

catis c. 2. boc t.

catis partium adsunt; cum petent
judicium seu actum justitiæ, veluti restitui
in integrum, impendit officium suum
bile.

3. Quotuplex igitur est officium Judicis

*e. Quali-
ter 24. inf.
de accus.* Duplex, Nobile & Mercenarium.
bile dicitur, quod per se stat & impendit
tur, nec ulli actioni ex præscripto
vit: veluti dum sponte sua judex, ne
betur Respub. inquit & punit malefactores.
Item dum non sponte, sed ad
c. 2. h. tit. tionem, nobili suo officio, minore
Dixi ad lapsum, aut Ecclesiam per suos admo-
tores aut procuratores contrahen-
nomine læsam, in integrum restitu-
Instit. tit. pars contradicat, sive non, *toto tit.*
de off. jud. minoribus & *inf. De restit. in integrum*
ad Instit. De offic. jud.

Mercenarium Judicis officium dicitur
quod actioni propositæ subservit, ut
licet instituta actio melius procedat
exitum suum habere possit. Ita ex
cenario judicis officio pendet, ut
judex reum satisfacere judicatum
item alieno nomine experiri judicium
lentem cogere, ut satisfaciat, dominum
quem res pertinet, ratum habiturum,
quid in judicio ejus nomine egerit.

toto tit. D.
Judic. sol.
& tit. Ra-
tam rem
hab.

De majoritate & obedientia.

TIT. XXXIII.

Ex eo, quod in Ecclesiastica Hierarchia seu sacro Magistratu judicium alii aliis sunt majores: resultat quædam præeminentia, quæ hic dicitur *Majoritas*, ratione cujus qui minor est, obligatur majori ad *obedientiam*.

1. *Quid igitur est majoritas?*

Est prerogativa, qua quis aliis est dignior & honorabilior. Vel est excellentia unius personæ præ alia.

2. *Majoritas illa unde oritur?*

Majores habentur alii ratione jurisdictionis, alii ratione ordinis, vel antiquioris promotionis, vel representatione personæ eminentioris &c. I. Ratione ordinis Diaconus major est Subdiacono, Diacono Presbyter, Presbytero Episcopus. II. Ratione jurisdictionis & dignitatis Episcopus major est Archidiaconus, Archidiaconus Archipresbytero, Presbyteris vero ratione dignitatis major est Cardinalis etiam non Presbyter vel Episcopus. III. Ratione consecrationis vel benedictionis Episcopus consecratus major

e. 7. eod.

e. 1. eod.

ior est electo, Abbas & Abbatissa Monachis & monialibus. IV. Ex dignitate ordinantis præfertur, cæteris paribus, S. Pont. est ordinatus, licet per hoc eximatur a jurisdictione sui Episcopi, inde ratione antiquitatis prior in ordine prior & major habendus est.

3. *In quo consistit obedientia, quam majori debet?*

In confessu, in suffragio, in exhibitione, & potissimum in eo, ubi prior dicto audiens majori morem nisi major extra officium suum præ potestatem aliquid mandet, modo licita atque honesta sint, quærat.

4. *Quid si quis dubitet, an quod imperiale sit, licitum sit, nec ne?*

can. Quod
culpatur
XXIII.

q. 1.

Tunc obediendum potius, quam resistendum: quia, ut inquit Dominus Augustinus, etsi forte Regem iniquitas regnandi reum facit, militem tamen serviendi seu obediendi ostendit imperatorem.

(Jura Episcopalia in nostris terris præsertim ad Principes aliosve Status Imperii, quibus Superioritatis territorialis habentes, & cetera, præsertim per Consistoria, nec non certo modo præsertim perintendentes, qui in Evangelicis Ecclesiis

Episcoporum constituuntur. *Carpzov. libr. 1. Jurisprud. Consistor. tit. 2. def. 19. num. 1.* adeoque immediate absque ulla presentatione ab ipso Principe eorum vocatio dependet. *vid. Carpzov. d. l. num. 5.* Constitui autem solent quatuor Juris Episcopalis capita; Ordo nimirum, Lex Diocesana, Jurisdictio & Dignitas. *Laur. Obsm. de Jur. Episc. §. 15.* Ad ordinem pertinet prædicatio verbi divini, administratio Sacramentorum, potestas clavium, ut & ordinatio ministrorum Ecclesiæ: quæ a Pastoribus expediuntur, ac inspectio Superintendenti in sua diocesi, competit, qui, si res postulat, ad Consistorium causam majoris momenti deferre debet. *Videantur ordinationes Ecclesiastica.* Ad Legem Diocesanam referunt administrationem bonorum Ecclesiasticorum; it. visitationem Ecclesiarum: de cujusmodi causis Consistoria disponunt: Jurisdictioni Ecclesiasticæ accensent Episcopalem audientiam, personas clericorum & causas Ecclesiasticas seu spirituales concernentem: quam iidem exercent Consistoria & Superintendentes *Add. Instrum. Pac. art. 5. §. 16.* Vide hæc latius & optime exponentem *Dn. Vit. Ludov. von Seckendorff teutscher Fürsten-Staat part. 2. cap. 11.*

De Treuga & Pace.

TIT. XXXIV.

Officium eorum, qui in Ecclesia Christiana præsunt jurisdictioni, in eo fere consistit, ut per amicam potius conventionem sopiantur lites, sive publicæ sive privatae, quam ut ab incerto even-

tionem eorum, qui sunt subditi; quo ta- *cod. in Ex-*
 men casu non tam Pacis quam Concorda- *travag.*
 torum nomine utimur. *con.*

De Pactis.

TIT. XXXV.

Quia plerumque & fere semper est dubi-
 us litis eventus, solent litigantes, si fie-
 ri possit, controversias privatas inter se
 componere per pacta & transactiones,
 atque ita discedere a litibus.

1. Quid est Pactum?

Pactum seu Pactio, definiente Ulp. J. C.
 est duorum vel plurium in idem
 placitum consensus. Dicitur, *in idem c. 1. §. 2. D.*
placitum, hoc est, in eandem conventio- *De pact.*
 nem, ad aliquid dandum vel faciendum:
 quia placitum idem significat quod con-
 ventum.

2. Quotuplex est Pactum?

Pacta varie dividuntur, quas divisio-
 nes ex jure civili & Wesenb. *ad D. h. t.*
 repetere licet. Præcipua, & quæ maxi-
 me est hujus loci, divisio est hæc, quod
 Pactorum alia sint *nuda*, quæ in puris
 placiti seu conventionis stant terminis,
 neque causam aliquam habent obligan-
 di.

di, quippe nullo aut dato aut facto
veniente, propter quod oporteat
rum dare aut facere, quod prom
alia *non nuda*, quæ vulgo vocant
quæque in specificum contractus
abeunt, ut emtionis, locationis, pig
&c. & causam obligationis habent.

l. 7. in pr.
D. de pact.

3. *Quis est effectus hujus divisionis?*

Quod pacta non nuda pariant
nem seu jus petendi validum utro
re, id est, is qui pacto non nudo
sit aliquid, cogi judicio, ut promiss
pleat, potest: pacta vero nuda
l. 1. C. De saltem jure civili; nisi sint pars
pact. inter ctus, veluti si inter vendendum
empr. & pacto agatur, ut venditor in ad
vendit. tempus manere possit.

4. *An neque jure Canonico nudum
parit actionem?*

Controversa hæc quæstio est.
qui affirmant, obligationem scilicet
nem nasci ex nudo pacto, quia per
jure suam debent obtinere firmitatem
quia studiose agendum, ut ea, que
mittuntur, opere compleantur.
qui negant, quasi mens Canonum
sit, homines statim verbis captare
infirmitis litibus fenestram aperire

o. 1. & 3.
hoc tit.

factum, de quo agitur loco citato, videri fuisse solenne pactum, mediante stipulatione conceptum, ad querimoniam Antigoni.

5. *Valeatne pactum turpe aut rei turpis vel impossibilis de facto vel de jure?*

Non valet nec ullam obligationem inducit tale pactum: veluti si quid promittatur, quod per se inhonestum sit, ut malis &c. sacrilegium vel homicidium, aliave res peccato obnoxia: si quis stipuletur, quod existere non potest, vel per rerum naturam fieri: si quis accepta pecunia beneficium promittat, aut jus patronatus, aut simile quid. Sic & pactum de succedendo in alterius beneficium rejicitur.

c. ult. h. t. can. Non per XXX. qu. 4. c. 4. & 6. b. t. c. 5. eod.

De Transactionibus.

TIT. XXXVI.

Transactio quoque, ut controversiæ finiantur, aptissimum est instrumentum. Differt a Pacto, quod omnis transactio sit pactum, sed non e contra; & quod pactum etiam gratis & donationis causa fieri possit, non etiam transactio.

Quid

1. *Quid ergo est Transactio?*

Est rei dubiæ ac litis incertiæ, non tæ, conventa, & non gratuita dec
Dicitur, *incerta*: quia transactio no
de qualibet re dubia, sed dubia prop
tem, sive præsentem sive futuram, idque
quo dato, vel retento, vel promisso,

2. *Quid si jus alicujus sit certum, & tamen
super eo lis pendeat?*

Valebit transactio: quia, etsi jus
rius certum sit, tamen quia super
pendet, res dicitur simpliciter esse
quia incertus litis eventus.

3. *Licetne transigere super beneficio
sico, vel alia re spirituali?*

1. *In sum-* Non licet: cum enim transactio
ma 65. in aliquo dato vel accepto, si super
pr. D. De ciis vel aliis rebus spiritualibus transigatur
condict. liceret, incideret ea res in crimen
indeb. niæ, ut pro quibus nec pretium, nec
am rem pretio æstimabilem dare
e. 4. 5. & cipere liceat. Nisi ad redimendam
pas sim b. i. xam, hoc est, dum non illud agitur
c. Dilctus numerato pretio beneficium vel al
28. in f. De spiritualis acquiratur, sed ut bonum
simon. acquisitum, ne litibus a potenti ad
rio vexemur, illæsum retineamus
dato.

4. Quae est vis & effectus transactio-
nis ?

Quod lis semel transactione finita non
possit amplius resuscitari, ne quidem sub *c. i. b. r. & l.*
prætextu novorum instrumentorum post *sub præ-*
ab actore reperorum. *textu C.*

eod.

De Postulando.

TIT. XXXVII.

Si nec pacto nec transactioni locus detur,
tunc ad tribunal iudicis eundum est,
ubi Actor petitionem suam instituet,
Reus vero petitioni actoris contradicet:
idque uterque facere potest, vel per se,
vel per alios, Advocatos, Procuratores,
Syndicos.

1. Postulare quid?

Postulare (quod est proprium Advo-
catorum officium) est desiderium *l. 1. §. po-*
suum vel amici, in iure, id est, in iudicio, *stulare D.*
apud eum, qui jurisdictioni præest, ex *hoc tit.*
ponere, vel alterius desiderio contradi-
cere.

2. Qui possunt postulare?

Postulare omnes rerum forensium pe- *d. l. 1. §. 4.*
riti possunt, nisi qui nominatim prohi- *& seqq. c.*
bentur, quorum iure civili statuuntur tres *7. De lu-*
ordines, quibus Canones adjungunt ex- *dic.*
communicatos & hæreticos.

3. An-

rificum, quippe qui fere sollicitando simplex præstent ministerium, idque sive extra judicium sive in judicio.

1. Quis ergo dicitur Procurator?

Qui aliena negotia, mandato domini, *l. i. D. h. t.* administrat.

2. Quotuplex est?

Duplex: nam Procuratorum alii ad negotia, alii ad lites constituuntur (de quibus hic potissimum agitur) qui scilicet in judicio versantur alieno nomine, domini mandato.

3. Quis constituit Procuratorem?

Qui litis vel negotii, quod agendum, est dominus, vel saltem talis, ut plenam rerum administrationem sibi commissam habeat, ut Episcopus, Prælati, tutor, curator; quamvis hi non tam procura- *l. 9. hoc tit.* torem, cum vere domini non sint, quam *§ l. Neque tutores C.* actorem vel syndicum constituere dicantur, & non nisi latius accepto procura- *cod. c. 7.* ris vocabulo, ut de universitate Scholarum *hoc tit.* rescriptum est.

4. An excommunicatus?

Talis nec constituere procuratorem ad agendum potest, nec constitui ipse procurator; quia excommunicatus jurisdictione

G

ctione habetur pro mortuo. Ad de-
dendum vero se & potest & debet pro-
curatorem constituere.

5. *Quis constitui potest procurator*

C. intelleximus inf. Non prohibitus nominatim, nec
tunc paterfam. qui sui est juris, verum
De jud. c. iam filiusfam. licet adhuc in patris stirpe
pen. h. t. l. state, modo non sit minor XXV. anni
Exigendi

12. *C. eod.* 6. *Potestas hac procuratoria quibus
expirat?*

Primo sententia lata potest quæ-
rimo debet interponere appellatorem
procurator, verum causam appella-
tis prosequi non tenetur invitus. In
vocatione mandati re adhuc integra

l. c. pen. hoc tit. do revocatio ad notitiam pervenit
tantum procuratoris, verum etiam
c. 4. eod. versarii vel iudicis. III. Morte
tuentis, etiam quoad negotia jam
Clem. ult. eod. tit. vel causas, in quibus per eum anno-
tem fuerit contestata lis.

De Syndico.

TIT. XXXIX.

Tit. hic est veluti appendix præcedenti
eique adhaerere videtur ob viciniam
tem, quæ est inter Procuratorem
Syndicum.

1. In quo ergo Syndicus differt a Procuratore?

Qvod procurator sit persona privata, & quod constituatur a domino ac privato; Syndicus vero sit persona publica auctoritatem habens agendi vel defendendi causas in iudicio ab universitate, collegio vel corpore aliquo.

2. Quis constitui Syndicus potest?

Syndicus constitui potest sive sit de *c. Petio* collegio, sive extraneus. Suadent tamen sacri Canones religiosi, ut constituto stipendio Syndicum extraneum eligant, qui causas monasterii sui agat: cum expediat, servos Dei etiam cum aliquo suo incommodo a strepitu forensi *c. un. hoc t.* abstinere.

De his, quæ vi metusve causa sunt.

TIT. XL.

Restitutio in integrum merito inter ea reputatur, quibus vel ante litem illos, qui nos impetunt, repellere a limine iudicii possumus, vel saltem quibus causæ nostræ fundamentum stabilire licet, de qua Tit. hic specialis est.

G 2

1. Quid

1. *Quid est Vis & Metus?*

Vim definiunt majoris rei impetu qui repelli non potest. Merum
l. 1. & 2. 3. ro mentis trepidationem, ob instans
seq. D. De futurum periculum. Recte sic, *q*
eo quod quamvis subinde unum pro altero
met. caus. piatur; *Vis* tamen proprie intelligitur
 quando externum agens necessitatem
c. 5. hoc tit. luntati contrariam alicui invito im-
 nit. *Metus* autem, quando vel vis
 aliud malum quidem concurrat, sed
 men ab ipsa voluntate, quamvis
 exurgit actio.

2. *Quotuplex est Metus?*

IVani Metus est vel levis, seu nullius
 184. *De D.* menti & timor vanus, cujus nulla
R. 1. fatio est; vel justus & probabilis, qui
 citur cadere in constantem virum
 scilicet illatus cogeret etiam quem
 virum prudentem & constantem, qui
 re potius quod electum est, quam
 vius quid, quod intentabatur, incu-
c. Sicut 17. re; ut si quis in periculo naufragii
inf. de reg. stitutus, vel aliter metu mortis
& c. 2. b. 2. emittat, ne vitam perdat, aut totum
 trimonium, quod est sanguis & sex
 vita.

3. *Qui ergo ex causa metus restitui po-
runt?*

Non quidem qui mera vi coguntur; quia tales non agunt, sed patiuntur, ut restitutione non egeant: sed qui justo metu coacti promiserint aliquid, fecerintve, quod erat viri prudentis, e duobus malis eligendo minus, digni erunt restitutione.

d.c.5. b. t.
c.1. 2. & 4.
hoc tit.

4. Quod si quis justo metu aliquid promiserit & juraverit?

Eo casu non fore locum restitutioni, verum servandum esse id, quod juratum est, modo non vergat in dispendium salutis æternæ, sacrorum Canonum statuit auctoritas. Non obstante decisione juris civilis, annullantis tale juramentum: quia prævalet hic jus Canonicum, quod vult etiam metu extortum jusjurandum servari, modo id fiat detrimento animæ jurantis.

c.3. & 6.
b.t. Auth.
Sacra-
menta
pub. C. Si
advers.
vendit. c.
8. & 28.
De jurej.

De restitutione in integrum.

TIT. XLI.

Tit. hic est quidem generalis, specialiter tamen in eo agitur de restitutione minorum, & quæ jure minorum gaudet, Ecclesiæ.

1. Quid est in integrum restitutio?

IN integrum restitutio nihil est aliud quam remedium quoddam, extraordinarium,

G.3

narium, quo iudex lapsis vel circumstantiis subvenit, sive metu, sive calliditate sive ætate, sive absentia inciderint in exceptionem.

2. *Qui eam impetrare possunt?*

In primis minores XXV. añ. ob fragilitatem ætatis, si probent se contractum vel omittendo ab adversario esse laesum. Tum & maiores, si iusta subitè contractum restituendi, veluti si quid dolo adversario induciti fecerint, vel iusta ex causa ab adversario res aliquid non fecerint.

*c. 8. b. t.
& l. 2. C.
eod.*

3. *An & Ecclesia læsa restituenda?*

Est sane, quoquo modo læsa sit, vel alienando, sive contrahendo, sive ex dolo, vel in dolum, vel in errorem, vel in dolum, sive in iudicio per Episcopum, vel Curiam, vel Syndicum: quia Ecclesia iure gaudet minoris & se ac bona sua defendere actueri ipsa nequit.

*c. 1. b. tit.
c. 2. 3. & 7.
hoc t. d. c. 1.*

4. *An contra aliam Ecclesiam?*

Omnino; quia hic non habet privilegium Regium. Privilegiatum non posse contra alium privilegium, quia intelligenda in casu, ubi pariter laesa est, & uterque æque certat de damno vitando: secus, si una Ecclesia esset læsa, & altera non, vel utraque læsa, sed altera certaret de damno vitando & altera de lucro captando.

5. d.

5. A quo iudice petenda restitutio?

Olim a Prætoribus, hodie a Principe vel iudice ordinario, administrationem habente, aut eius delegato, siue causa ei spiritaliter demandata fuerit, siue incidenter *pen. hoc t.* in iudicium coram se habitum veniat in integrum restitutio.

De alienatione iudicii mutandi causa facta.

TIT. XLII.

1. Quando dicitur fieri alienatio mutandi iudicii seu fori causa?

Quando quis timens, ne iudicio conveniatur, ut quia forte intelligit contra se a S. P. impetratum esse rescriptum, super aliqua re, quam possidet, transfert eam rem in alium, qui potentior est ac *c. i. b. t. & durior*, ut hoc pacto frustretur adversa *l. 2. C. Ne liceat potentiorib.* rium, & rescriptum eludat.

2. Quæ est pœna actiones ejusmodi tam in se, quam a se in alios transferentium?

Tales Ecclesiasticis censuris sunt comprehensendi, & possessiones suas ex prædicta causa in alios transferendo, nihil agere dicuntur: poteritque impetrans rescriptum eo uti etiam adversus eum, in quem

e.i. hoc tit. res est alienata, licet ejus in rescripto sit facta mentio.

De Arbitris.

TIT. XLIII.

Officium arbitri pertinet quoque ad finiendas, quod ut suscipere vel stare ab initio est voluntatis, ita scriptum fit necessitatis: adeo, ut qui arbitrium susceperint, cogi possunt dicere, sententiam dicere.

*l. 3. §. pen.
D. De recepti. arbit.*

1. *Quomodo differunt Arbitri a Iudex?*

Conveniunt quidem in eo, quod sententia judicis & arbitri stare debet, sive æqua sit, sive non. Differunt vero, quod iudex auctoritatem judicandi habet publicam, vocamus jurisdictionem, arbitrum vero solummodo jurisdictionem, ut potestatem in sensu privatorum adsumptus ad dirimendam: atqui privati potestatem auctoritatem, quam non habent, non possunt.

2. *Quomodo ergo differunt Arbitri a Arbitratores?*

Quod Arbitri, ut dixi, jurisdictionem non habeant, neque ordinariam, nec delegatam, nec pacis solius causa

quantur, sed ex compromisso partium
adsumpti (unde & *Iudices compromissa. l. cum lege*
rii dicuntur) ad instar judicum, ordine- 4. *D. eod.*
que judiciario, auditis hinc inde partibus, *d. l. r.*
procedunt ad sententiam.

3. *Qui adsumi arbitri possunt?*

Omnes, qui neque legibus, neque Ca-
nonibus prohibentur. Prohibentur au-
tem pupilli & minores XX. annis, muti,
surdi, mulieres, si mos regionis id non
habeat; laici in rebus spiritualibus, nisi
forte mixtim laicus cum Clerico adsu-
matur.

4. *Quid si plures numero adsumendi?*

Tunc expedit arbitros eligi impari nu-
mero, ut, si dissensio oriatur, iudicio
majoris partis arbitrium finiatur. *Quam- d. 2. 12.*
vis & in plures pari numero compro-
mitti possit; non ita tamen, ut si inter
eos conveniri nequeat, ipsimet tertium *d. 6. 12.*
aliquem eligant.

5. *Super quibus rebus?*

Super omnibus non prohibitis nomi- *c. 10. hoc t.*
natim. Prohibent autem & Canones *§ c. 21.*
compromitti in arbitros super rebus spi- *in f. De*
ritualibus, ut super beneficiis Ecclesiasti- *praf. §*
cis, nisi id fiat auctoritate superioris. *c. ult. sup.*
Item super causa matrimonii, & exem- *De trans.*
ptionis.

6. *Qualiter compromittitur in arbitros?*

l. 5. b. 2. Vel specialiter, vel cum iurejurato quo compromittentes promittunt, se se le acquiescere sententiæ arbitrorum, quæcunque dicta fuerit, sive æqua, sive iniqua: vel etiam adjecta pœna, quam quis, qui arbitrio stare nolet.

7. *Ex sententia arbitri datur actio?*

l. 1. D. Jure Digest. non datur neque actio neque exceptio, ut ita distinguatur actio a sententia judicis, sed necesse est adjici pœnam. Jure Codicis datur actio & exceptio ex sententia arbitri expressim vel tacite, nimirum 10. dicitur silentio homologata, id est, approbata sive pœna adjecta fuerit, sive non: *l. Cum a. tem C.* vero Pontificio indistincte standum arbitrio, sive homologatum fuerit, sive non, adjecta vel non adjecta pœna.

FINIS LIBRI I.